

U 26/2022 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen

Statsrådets skrivelse till Riksdagen om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om byggnaders energiprestanda (omarbetning)

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 15 december 2021 (COM(2021) 802 final) till Europaparlamentets och rådets direktiv om byggnaders energiprestanda (omarbetning) samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 31 mars 2022

Miljö- och klimatminister Emma Kari

Lagstiftningsråd Sari Rapinoja

MILJÖMINISTERIET

PROMEMORIA
25.3.2022

EU/2021/1411

KOMMISSIONENS FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV OM BYGGNADERS ENERGIPRESTANDA (OMARBETNING)

1 Bakgrund

Den 15 december 2021 lämnade Europeiska kommissionen ett förslag till Europaparlamentets och rådets omarbetade direktiv om byggnaders energiprestanda, COM(2021) 802 final. Förslaget kompletterar Europeiska kommissionens 55 %-paket av den 14 juli 2021 som syftar på EU:s mål att minska nettoutsläppen av växthusgaser med minst 55 procent senast 2030. Med hjälp av 55 %-paketet ska EU:s lagstiftning anpassas till målet för 2030. Kommissionen har gett ett meddelande om 55 %-paketet ("Fit for 55"): Nå EU:s klimatmål 2030 för klimatneutralitet, COM(2021) 550 final, som riksdagen har informerats om med ett E-brev (E 97/2021 rd).

Det gällande direktivet om byggnaders energiprestanda 2010/31/EU har ändrats genom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/844 och förordning (EU) 2018/1999.

Med förslaget följer också kommissionens konsekvensbedömningsrapport SWD(2021) 453 om direktivomarbetningen.

Bakgrunden till att direktivet om byggnaders energiprestanda omarbetas är de förpliktelser som fastställts i den europeiska klimatlagen¹ att minska EU:s utsläpp av växthusgaser med minst 55 procent från 1990 års nivå till 2030 samt att nå målet om klimatneutralitet 2050. Byggnaderna spelar en viktig roll eftersom de står för 40 procent av den energi som används och 36 procent av de energirelaterade växthusgasutsläppen.

Som ett led i beredningen av förslagen till 55%-paketet ordnade kommissionen ett offentligt samråd bland annat om omarbetningen av direktivet om byggnaders energiprestanda.

2 Förslagets syfte

De huvudsakliga målen med denna översyn av direktivet är att minska byggnaders växthusgasutsläpp och slutliga energianvändning till 2030 och att fastställa en långsiktig vision för byggnader i riktning mot EU-omfattande klimatneutralitet 2050. För att uppnå detta är initiativet uppbyggt kring flera specifika mål: att öka takten och omfattningen för byggnadsrenoveringar, att förbättra informationen om byggnaders energiprestanda och hållbarhet och att säkerställa att alla byggnader är i linje med kraven om klimatneutralitet 2050.

3 Förslagets huvudsakliga innehåll

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1119 av den 30 juni 2021 om inrättande av en ram för att uppnå klimatneutralitet och om ändring av förordningarna (EG) nr 401/2009 och (EU) 2018/1999 (*europaisk klimatlag*).

Enligt kommissionens förslag ska alla nya byggnader vara nollutsläppsbyggnader. I förslaget ges det maximivärden för nollutsläppsbyggnaders primärenergianvändning. För de byggnader som har sämst energiprestanda i det befintliga byggnadsbeståndet anges i förslaget minimistandarder (energiklasser) för prestandan samt en tidsplan för att nå dessa. Varje medlemsstat ska fastställa en nationell byggnadsrenoveringsplan.

Det föreslås ändringar i tillämpningsområdet, klassningen, innehållet och kontrollen av energicertifikat. Medlemsstaterna ska stimulera till energirenoveringar genom finansiering och andra stödåtgärder.

Det föreslås en åtstramning av antalet laddningspunkter och förinstallerad kabeldragning. Det föreslås också minimikrav på antalet cykelparkeringsplatser. Tillämpningsområdet för krav på installation av system för fastighetsautomation och fastighetsstyrning breddas och systemen ska dessutom, i tekniskt mindre krävande form, också hänföra sig till bostadshus. Ytterligare föreslås det preciseringar gällande de obligatoriska regelbundna inspektionerna av uppvärmnings- och luftkonditioneringsystem.

Enligt förslaget ska ett system för renoveringspass tas i bruk, liksom även en bedömning av indikatorer för smart beredskap avseende större byggnader som inte är bostäder. I förslaget föreslås dessutom många nya bestämmelser i anknäpning till databaser, datautbyte, kontroll och kompetenser.

4 Förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprincipen

4.1 Nya byggnader (artikel 7, bilaga I och III)

Kommissionen föreslår ändringar i det gällande direktivet när det gäller kraven på nya byggnaders energiprestanda så att nya byggnader som utnyttjas eller ägs av offentliga myndigheter ska vara nollutsläppsbyggnader från ingången av 2027 och alla nya byggnader från ingången av 2030. Fram till dess att dessa krav blir tillämpliga ska medlemsstaterna säkerställa att alla nya byggnader är åtminstone nära-nollenergibygnader. Kraven som gäller nära-nollenergibygnader bör vara lägre än den kostnadsoptimala nivå som medlemsstaterna rapporterar för 2023.

Enligt förslaget avses med nollutsläppsbyggnad en byggnad med mycket hög energiprestanda där den mycket låga mängd energi som ändå krävs helt täcks av energi från förnybara energikällor som produceras på plats, eller levereras från en gemenskap för förnybar energi eller från ett fjärrvärme- och fjärrkylsystem.

I förslaget ges det maximivärden för nollutsläppsbyggnaders primärenergianvändning. Kommissionen kan ändra dessa maximivärden genom en delegerad akt. Maximivärdena fastställs som numeriska värden för bostadshus och kontorsbyggnader så att unionens område indelas i fyra klimatzoner: nordiskt, mediterrant, oceaniskt och kontinentalt klimat. Till samma nordiska klimatzon med Finland hör Estland, Lettland, Litauen och Sverige.

I bostadshus bör maximivärdet för primärenergianvändning inom den nordiska klimatzonen vara mindre än 75 kilowattimmar om året per kvadratmeter golvyta. I kontorsbyggnader bör maximivärdet för primärenergianvändning analogt vara mindre än 90 kilowattimmar om året per kvadratmeter golvyta. Inom de övriga klimatzonerna är maximivärdena något lägre. Som maximivärde för övriga byggnader ska i de nationella kraven för nära-nollenergibygnader minst de gränsvärden för primärenergianvändning tillämpas som ska fastställas på kostnadsoptimal nivå.

U 26/2022 rd

I bilaga III till förslaget anges utöver maximivärdena också andra villkor som kompletterar definitionen av nollutsläppsbyggnader. En nollutsläppsbyggnad får inte orsaka några koldioxidutsläpp på plats från fossila bränslen. Dessutom ska den totala årliga primärenergianvändningen i en ny eller renoverad nollutsläppsbyggnad på årsbasis helt täckas av energi från förnybara energikällor som produceras på plats, av förnybar energi från en gemenskap för förnybar energi eller av förnybar energi och spillvärme från ett effektivt system för fjärrvärme och fjärrkyla. Avsikten är att kriterierna och definitionerna för dessa energikällor och denna energiproduktion ska regleras i direktiv (EU) 2018/2001 [ändrat direktiv om förnybar energi] och i direktiv (EU) .../... [omarbetning av energieffektivitetsdirektivet] som för närvarande behandlas av Europaparlamentet och rådet.

Endast om det på grund av byggnadens art eller brist på tillgång till gemenskaper för förnybar energi eller godtagbara system för fjärrvärme och fjärrkyla inte är tekniskt möjligt att uppfylla de nämnda kraven får enligt kommissionens förslag den totala årliga primärenergianvändningen också täckas av energi från nätet som uppfyller kriterier fastställda på nationell nivå.

De val av primärenergi- eller viktningsfaktorer som gjorts och datakällorna ska rapporteras till kommissionen i enlighet med standarden EN 17423. Enligt förslaget får medlemsstaterna alternativt välja att använda en primärenergifaktor för el som är anpassad till EU-genomsnittet i linje med omarbetningen av energieffektivitetsdirektivet.

Kommissionen föreslår att en ny byggnads bidrag till den globala uppvärmningspotentialen (Global Warming Potential, GWP) under hela dess livscykel ska beräknas. Uppvärmningspotentialen ska anges i energicertifikaten från ingången av 2027 för nya byggnader med en golvyta som är större än 2000 kvadratmeter och från ingången av 2030 för alla nya byggnader.

Enligt förslaget ska medlemsstaterna för nya byggnader beakta frågor om hälsosamma inomhusklimatförhållanden, klimatanpassning, brandsäkerhet, risker kopplade till intensiv seismisk aktivitet och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Medlemsstaterna ska också beakta koldioxidupptag i samband med koldioxidlagring i eller på byggnader.

4.2 Befintliga byggnader

Nationell byggnadsrenoveringsplan (artikel 3)

Enligt förslaget ska varje medlemsstat fastställa en nationell byggnadsrenoveringsplan för att säkerställa renovering av byggnadsbeståndet till ett byggnadsbestånd med en hög grad av energieffektivitet där fossila bränslen fasas ut senast 2050 i syfte att ändra de befintliga byggnaderna till nollutsläppsbyggnader. Planen ska ersätta de i enlighet med det gällande direktivet upprättade långsiktiga nationella renoveringsstrategierna från 2020 som sträcker sig till 2050. Denna plan ska bland annat ha nationellt fastställda mål och mätbara framstegsindikatorer med avseende på klimatneutralitetsmålet för 2050 och innehålla nationella mål för 2030, 2040 och 2050 avseende den årliga energirenoveringstakten, den primära och slutliga energianvändningen och minskningar av de driftsrelaterade växthusgasutsläppen. I planen ska också ingå en översikt över genomförda och planerade politiska strategier och åtgärder till stöd för genomförandet av färdplanen, en översikt över investeringsbehoven för genomförandet av byggnadsrenoveringsplanen, finansieringskällor och ekonomiska åtgärder samt de administrativa resurserna för byggnadsrenovering.

Vart femte år ska varje medlemsstat till kommissionen överlämna ett utkast till sin byggnadsrenoveringsplan, med användning av mallen i bilaga II. I mallen ingår det rikligt med detaljerade obligatoriska och frivilliga element. Enligt förslaget ska medlemsstaterna lämna in det första

U 26/2022 rd

utkastet till byggnadsrenoveringsplan till kommissionen senast den 30 juni 2024 och den slutliga planen senast den 30 juni 2025 som en del av sitt utkast till integrerad nationell energi- och klimatplan enligt styrningsförordningen (EU) 2018/1999. Efter samråd med den kommitté som inrättats genom artikel 30 får kommissionen utfärda landspecifika rekommendationer till medlemsstaterna. När det gäller det första utkastet har kommissionen sex månader på sig att utfärda rekommendationer. Varje medlemsstat ska ta vederbörlig hänsyn till eventuella rekommendationer från kommissionen i sin nationella byggnadsrenoveringsplan eller offentliggöra sina skäl till att inte följa dem. Medlemsstaterna ska som en del av rapporteringen enligt styrningsförordningen vartannat år rapportera om framstegen i genomförandet av de nationella målen och byggnadsrenoveringsplanens andel av de nationella målen och unionens mål.

Fastställande av minimikrav avseende energiprestanda och beräkning av kostnadsoptimala nivåer för dessa (artikel 5 och 6)

Enligt förslaget ska de kostnadsoptimala nivåerna för minimikrav avseende energiprestanda ses över med fem års mellanrum med iakttagande av kommissionens delegerade förordning, så som också i det gällande direktivet. Fastställandet av minimikraven har specificerats så att de framöver ska fastställas åtminstone på kostnadsoptimal nivå. Senast den 30 juni 2026 ska kommissionen se över metoderna för beräkning av kostnadsoptimala nivåer för minimikraven i befintliga byggnader som genomgår större renovering och för enskilda byggnadselement. Medlemsstaterna ska senast den 30 juni 2028 till kommissionen lämna in den första beräkningen av kostnadsoptimala nivåer som bygger på den reviderade ramen för metoder.

Medlemsstaterna får besluta att inte fastställa eller tillämpa dessa minimikrav på energiprestanda på byggnader som redan ingår i förteckningen över undantag i det gällande direktivet. Sådana byggnader är bland annat industrianläggningar, verkstäder och jordbruksbyggnader med lågt energibehov som inte är avsedda som bostäder, byggnader som används för andakt och religiös verksamhet, byggnader på mindre än 50 kvadratmeter och sommarstugor som värms upp. Från undantagsförteckning avförs enligt förslaget byggnader med officiellt skydd och medlemsstaterna får i stället framöver anpassa de krav som gäller dessa byggnader i den mån överensstämmelse med vissa minimikrav avseende energiprestanda skulle medföra oacceptabla förändringar av deras särdrag eller utseende.

Minimistandarder för energiprestanda (artiklarna 9 och 8)

En nyhet som kommissionen föreslår är förpliktande EU-omfattande minimistandarder för energiprestanda. Enligt förslaget ska medlemsstaterna säkerställa att byggnader som ägs av offentliga aktörer, och byggnader och byggnadsenheter som inte är bostäder och som inte ägs av offentliga aktörer, senast vid ingången av 2027 uppnår minst energiklass F och senast vid ingången av 2030 minst energiklass E, då dessa energiklasser har förnyats i enlighet med förslaget. Bostadshus ska enligt förslaget senast vid ingången av 2030 uppnå minst energiklass F och vid ingången av 2033 minst energiklass E. Senast vid utgången av 2025 ska energiklassificeringen ses över och då överensstämmer de förpliktande minimistandarderna med den nya energiklassificeringen. Varje medlemsstat ska införa en klassificering från A till G, där den högsta klassen A motsvarar en nollutsläppsbyggnad, medan den lägsta klassen G ska omfatta de 15 procent byggnader som har sämst prestanda i det nationella byggnadsbeståndet. Medlemsstaterna bör utforma de återstående klasserna (B–F) så att de har en jämn bandbreddsfördelning av energiprestandaindikatorer bland energiklasserna.

Enligt förslaget ska medlemsstaterna ytterligare fastställa de specifika tidsramarna för byggnader som omfattas av artikel 9 för att uppnå högre energiklasser senast 2040 och 2050 som en

del av sina nationella byggnadsrenoveringsplaner (artikel 3) i syfte att omvandla byggnadsbeståndet till nollutsläppsbyggnader.

I enlighet med artikel 15 ska medlemsstaterna stödja efterlevnaden av minimistandarder för energiprestanda genom samtliga följande åtgärder: a) tillhandahålla lämpliga ekonomiska åtgärder, särskilt sådana som riktar sig till sårbara hushåll, människor som drabbats av energifatigdom eller som bor i subventionerade bostäder, i enlighet med artikel 22 i direktivet (omarbeting av energieffektivitetsdirektivet, b) tillhandahålla tekniskt bistånd, bland annat genom gemensamma kontaktpunkter, c) utforma integrerade finansieringssystem, d) undanröja icke-ekonomiska hinder, inklusive delade incitament och e) övervaka sociala konsekvenser, särskilt för de mest sårbara.

Medlemsstaterna får besluta att inte tillämpa de minimistandarder för energiprestanda på byggnader som ingår i förteckningen över undantag i det gällande direktivet. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa genomförandet av minimistandarderna för energiprestanda, inbegripet lämpliga övervakningsmekanismer och effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner.

I förslaget kvarstår kraven för byggnader som genomgår en större renovering så som i det gällande direktivet. En nyhet är att kommissionen när det gäller större renoveringar förpliktar till att ta hänsyn till frågor som rör klimatanpassning samt avlägsnande av farliga ämnen, inklusive asbest, och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Renoveringspass (artikel 10)

Kommissionen föreslår ett nytt renoveringspasssystem. Senast vid utgången av 2023 ska kommissionen anta delegerade akter genom att inrätta en gemensam europeisk ram för renoveringspass, på grundval av de kriterier som anges i artikeln. Enligt dessa kriterier ska renoveringspasset utfärdas av en kvalificerad och certifierad expert efter ett besök på plats. Passet ska omfatta en renoveringsfärdplan som anger en rad renoveringssteg som bygger på varandra, med målet att omvandla byggnaden till en nollutsläppsbyggnad senast 2050. Ytterligare ska det ange de förväntade fördelarna i form av energibesparingar, minskade energikostnader och minskning av driftsrelaterade växthusgasutsläpp samt fördelar i vidare bemärkelse avseende hälsa och komfort samt byggnadens förbättrade klimatanpassningsförmåga, samt information om eventuell ekonomiskt och tekniskt stöd. Senast vid utgången av 2024 ska medlemsstaterna införa ett system med renoveringspass för etappvis fortskridande renoveringar. Enligt förslaget ska renoveringspassen vara frivilliga verktyg för byggnadsägare.

I villkoren för offentliga ekonomiska incitament bör innehållet i renoveringspasset beaktas. Medlemsstaterna ska kräva att renoveringspassen på begäran görs tillgängliga för behöriga myndigheter eller aktörer. Medlemsstaterna ska tillgängliggöra förenklade förfaranden för uppdatering av ett energicertifikat om åtgärder som anges i ett renoveringspass införs.

I nya artikel 19 föreslås att varje medlemsstat ska inrätta en nationell databas för byggnaders energiprestanda som ska göra det möjligt att samla in data om renoveringspasset för byggnader och att överföra denna information till kommissionens observatorium för byggnadsbeståndet.

4.3 Ekonomiska incitament och marknadshinder (artikel 15)

U 26/2022 rd

Medlemsstaterna ska enligt förslaget tillhandahålla lämplig finansiering, stödåtgärder och andra instrument som kan ta itu med marknadshinder och stimulera nödvändiga investeringar i energirenoveringar i enlighet med deras nationella byggnadsrenoveringsplan och i syfte att omvandla deras byggnadsbestånd till nollutsläppsbyggnader senast 2050.

Enligt förslaget ska medlemsstaterna vidta lämpliga regleringsåtgärder för att undanröja icke-ekonomiska hinder för byggnadsrenovering. När det gäller byggnader med mer än en bostad kan sådana åtgärder inbegripa att avskaffa enhållighetskrav i samägandestrukturer eller tillåta att samägandestrukturer blir direkta mottagare av ekonomiskt stöd.

Medlemsstaterna ska på bästa kostnadseffektiva sätt använda tillgänglig nationell finansiering och finansiering som inrättats på unionsnivå, särskilt faciliteten för återhämtning och resiliens, den sociala klimatfonden, sammanhållningspolitiska fonder, InvestEU, auktionsinkomster från handel med utsläppsrätter och andra offentliga finansieringskällor.

Enligt förslaget ska medlemsstaterna för att stödja mobiliseringen av investeringar främja införandet av stödjande finansieringsverktyg och finansiella verktyg, till exempel energieffektivitetslån och hypotekslån för renovering av byggnader, avtal om energiprestanda, skatteincitament, skattebaserade system, fakturabaserade system, garantifonder, fonder inriktade på totalrenoveringar, fonder inriktade på renoveringar med en betydande minimitröskel för riktade energibesparingar och standarder för hypoteksportföljer. Investeringar ska vägledas till ett energieffektivt offentligt byggnadsbestånd, i enlighet med Eurostats vägledning om redovisning av avtal om energiprestanda i den offentliga sektorns räkenskaper.

Medlemsstaterna ska underlätta sammanslagning av projekt för att möjliggöra tillgång för investerare och paketlösningar för potentiella kunder.

Enligt förslaget ska medlemsstaterna anta åtgärder för att säkerställa att låneprodukter för energieffektivitet för byggnadsrenoveringar erbjuds brett och på ett icke-diskriminerande sätt av finansinstitut och att de är synliga och tillgängliga för konsumenterna. Medlemsstaterna ska säkerställa att banker och andra finansinstitut och investerare får information om möjligheterna att delta i finansieringen av förbättring av byggnaders energiprestanda.

Medlemsstaterna ska säkerställa att det inrättas faciliteter för tekniskt bistånd, bland annat genom gemensamma kontaktpunkter, som riktar sig till alla aktörer som deltar i byggnadsrenoveringar, inbegripet bostadsägare och administrativa, finansiella och ekonomiska aktörer, inbegripet små och medelstora företag.

Medlemsstaterna ska införa åtgärder och finansiering för att främja utbildning för att säkerställa att det finns tillräckligt med arbetskraft med lämplig kompetens som motsvarar behoven inom byggnadssektorn.

Enligt förslaget får medlemsstaterna senast från ingången av 2027 inte tillhandahålla några ekonomiska incitament för installation av värmepannor som drivs med fossila bränslen frånsett några få undantag. Medlemsstaterna ska genom högre ekonomiskt, skattemässigt, administrativt och tekniskt stöd ge incitament till totalrenovering och omfattande program som riktar sig till ett stort antal byggnader och leder till en total minskning på minst 30 procent av det primära energibehovet. Medlemsstaterna ska säkerställa att en etappvis totalrenovering som får offentliga ekonomiska incitament följer de steg som anges i ett renoveringspass.

Ekonomiska incitament ska i första hand inriktas på sårbara hushåll, människor som drabbats av energifattigdom och personer som bor i subventionerade bostäder, i enlighet med artikel 22

i direktiv (EU) .../.... [omarbetning av energieffektivitetsdirektivet]. När medlemsstaterna tillhandahåller ekonomiska incitament till ägare av byggnader eller byggnadsenheter för renovering av uthyrda byggnader eller byggnadsenheter ska de säkerställa att de ekonomiska incitamenten gynnar både ägarna och hyresgästerna, särskilt genom att tillhandahålla hyresstöd eller genom att införa tak för hyreshöjningar.

4.4 Energicertifikat (artiklarna 16–19, bilagorna V–VI)

Innehållet i energicertifikaten (artikel 16)

Kommissionen föreslår att energicertifikatet ska överensstämma med mallen i bilaga V senast vid utgången av 2025. Energicertifikatet ska på sin framsida innehålla bland annat uppgifter om energiklass, årlig primärenergianvändning och beräknad årlig slutlig energianvändning. Den beräknade årliga primärenergianvändningen per enhet golvyta (kWh/m², år) förblir oförändrad som den indikator för energiprestanda som ligger till grund för klassningen av byggnader. Energicertifikatet får dessutom innehålla frivilliga indikatorer som räknas upp i bilaga V. Liksom i gällande direktiv gäller skyldigheterna i direktivet, också energicertifikatet, byggnader där det används energi för att upprätthålla inomhusklimatet.

Det föreslagna nya sättet att utforma energiklassningen behandlas i artikel 9. Giltighetstiden för energicertifikaten får inte överskrida fem år, fränsett för energiklass A, B eller C där giltighetstiden för certifikaten enligt den nya klassningen inte får överskrida tio år.

Framöver ska energicertifikatet innehålla rekommendationer också för en minskning av driftsrelaterade växthusgasutsläpp och en uppskattning av effekterna av genomförandet av rekommendationen. Dessutom ska rekommendationerna omfatta en bedömning av om värme- eller luftkonditioneringssystemet kan anpassas för drift vid effektivare temperaturinställningar, till exempel lågtemperaturlämplingar för vattenbaserade värmesystem.

Utfärdande och uppvisande av energicertifikat (artiklarna 16–18)

Skyldigheten att utfärda energicertifikat utvidgas till byggnader som genomgår större renoveringar och byggnader för vilka ett hyresavtal förnyas. Denna skyldighet gäller redan nya byggnader, byggnader som bjuds ut till försäljning eller uthyrning till en ny hyresgäst. Alla byggnader som ägs eller utnyttjas av offentliga aktörer, oavsett storlek, ska ha energicertifikat, medan skyldigheten i nuläget hänför sig till byggnader som ägs av myndigheter och är större än 250 kvadratmeter. Med offentliga aktörer avses upphandlande myndigheter, alltså statliga, regionala eller lokala myndigheter, offentligrättsliga organ eller sammanslutningar av sådana.

I förslaget stryks hänvisningen till en förteckning över byggnader som kan lämnas utanför tillämpningsområdet för skyldigheter som gäller energicertifikat. Framöver ska energicertifikat utfärdas också bland annat för industrianläggningar, verkstäder och jordbruksbyggnader med lågt energibehov som inte är avsedda som bostäder, byggnader som används för andakt och religiös verksamhet, byggnader på mindre än 50 kvadratmeter och sommarstugor som värms upp.

Medlemsstaterna ska säkerställa energicertifikatens kvalitet, tillförlitlighet och överkomlighet. Energicertifikat ska utfärdas av oberoende experter efter ett besök på plats. Medlemsstaterna ska tillgängliggöra förenklade förfaranden för uppdatering av ett energicertifikat om åtgärder som anges i ett renoveringspass införs.

U 26/2022 rd

Certifikatet ska vara digitalt. Medlemsstaterna ska säkerställa att alla utfärdade energicertifikat laddas upp i databasen för byggnaders energiprestanda. Certifikatet ska laddas upp i databasen i fullständig form, medräknat all information som behövs för att beräkna byggnadens energiprestanda.

Medlemsstaterna ska kräva att byggnader eller byggnadsenheter som bjuds ut till försäljning eller uthyrning har ett energicertifikat. Energiprestandaindikatorn och energiklassen ska anges i annonsering online och offline, inbegripet på webbportaler för fastighetssökning. Medlemsstaterna ska utföra stickprovskontroller eller andra kontroller för att säkerställa att dessa krav uppfylls vid försäljning, uthyrning och annonsering.

Databaser för byggnaders energiprestanda (artikel 19)

Nytt är att medlemsstaterna ska inrätta nationella databaser för energicertifikat för byggnader. Databasen ska göra det möjligt att samla in data om energicertifikat, inspektioner av värme-, ventilations- och luftkonditioneringsystem, renoveringspasset för byggnader, indikatorn för smart beredskap och den beräknade eller uppmätta energianvändningen i de byggnader som omfattas.

Databasen ska vara tillgänglig för allmänheten, i enlighet med unionens och medlemsstaternas dataskyddsregler. Medlemsstaterna ska säkerställa tillgång till det fullständiga energicertifikatet för fastighetsägare, hyresgäster och förvaltare samt för finansinstitut när det gäller byggnaderna i deras investeringsportfölj. Potentiella hyresgäster eller köpare ska ha tillgång till det fullständiga energicertifikatet.

Medlemsstaterna ska offentliggöra information om andelen byggnader i det nationella byggnadsbeståndet som omfattas av energicertifikat och aggregerade eller anonymiserade uppgifter om energiprestanda för de byggnader som omfattas. Informationen till allmänheten ska uppdateras minst två gånger per år. Medlemsstaterna ska på begäran göra anonymiserad eller aggregerad information tillgänglig för offentliga institutioner och forskningsinstitut såsom nationella statistikinstitut.

Medlemsstaterna ska säkerställa att informationen i den nationella databasen överförs till observatoriet för byggnadsbeståndet minst en gång per år. Enligt förslaget ska kommissionen senast den 30 juni 2024 anta en genomförandeakt med en gemensam mall för överföring av information till observatoriet för byggnadsbeståndet. Databasen för byggnaders energiprestanda ska vara driftskompatibel och integrerad med andra administrativa databaser som innehåller information om byggnader, såsom nationella fastighetsregister och digitala byggnadsloggböcker.

Kontroll av certifikat (bilaga V)

Kommissionen föreslår flera tilläggsåtgärder till kontrollen av energicertifikaten. Medlemsstaterna ska tydligt definiera giltiga energicertifikat. Kommissionen för fram vilka detaljer som ska säkerställas i giltiga certifikat.

Medlemsstaterna ska tillhandahålla en tydlig definition av kvalitetsmålen och den statistiska konfidensnivå som ramen för energicertifikat bör uppnå. Förslaget innehåller flera detaljerade krav på kontrollen. Medlemsstaterna ska också vidta förebyggande och reaktiva åtgärder för att säkerställa kvaliteten på den övergripande ramen för energicertifikat, såsom ytterligare utbildning för oberoende experter, skyldighet att på nytt lämna in energicertifikat, proportionella böter och tillfälliga eller permanenta förbud för experter.

4.5 Infrastruktur för hållbar mobilitet (artikel 12)

Skyldigheter avseende byggnader som inte är avsedda för bostäder

Avseende byggnader som inte är avsedda för bostäder, både nya sådana och sådana som genomgår större renoveringar, med mer än fem parkeringsplatser, ska installeras minst en laddningspunkt. Dessutom ska förinstallerad kabeldragning säkerställas för varje parkeringsplats för att i ett senare skede möjliggöra installation av en laddningspunkt. För kontorsbyggnader föreslås ett undantag från antalet laddningspunkter så att det installeras minst en laddningspunkt per två parkeringsplatser. I det gällande direktivet hänför sig skyldigheterna (laddningspunkt och ledningsinfrastruktur) för byggnader som inte är avsedda för bostäder till byggnader med mer än tio parkeringsplatser medan kravet på ledningsinfrastruktur gäller minst var femte plats. Direktivet har inte krävt förinstallerad kabeldragning, endast kanaler för elkablar.

När det gäller alla byggnader som inte är avsedda för bostäder och som har mer än tjugo parkeringsplatser ska minst en laddningspunkt per tio parkeringsplatser installeras senast till ingången av 2027. När det gäller byggnader som ägs eller utnyttjas av offentliga myndigheter ska dessutom kabeldragning förinstalleras för minst varannan parkeringsplats senast till ingången av 2033.

Skyldigheter avseende bostadshus

När det gäller nya bostadshus och bostadshus som genomgår större renoveringar ska kabeldragning förinstalleras för varje parkeringsplats för att i ett senare skede möjliggöra installation av laddningspunkter. Skyldigheten gäller byggnader med mer än tre parkeringsplatser. I det gällande direktivet är tröskelvärdet mer än 10 parkeringsplatser.

Egenskaper och andra bestämmelser avseende laddningspunkter och förinstallerad kabeldragning

Laddningspunkterna ska kunna använda smart laddning och, om så är lämpligt, dubbelriktad laddning. Den förinstallerade kabeldragningen ska dimensioneras för att möjliggöra samtidig användning av laddningspunkter på alla parkeringsplatser.

Enligt förslaget ska medlemsstaterna undanröja hinder för installation av laddningspunkter i bostadshus med parkeringsplatser, särskilt kravet på att få tillstånd från hyresvärderna eller samägare för en privat laddningspunkt för eget bruk.

Liksom i det gällande direktivet tillämpas bestämmelserna om laddningspunkter och skyldigheterna om förinstallerad kabeldragning när bilparkeringen angränsar fysiskt till byggnaden, och renoveringsåtgärderna innefattar, vid större renoveringar, bilparkeringen eller bilparkeringens elektriska infrastruktur. I förslaget har man strukit omnämmandet av att bilparkeringen är belägen inne i byggnaden och att kraven ska anknyta till renoveringar av byggnadens elektriska infrastruktur.

Kraven behöver inte tillämpas, om den nödvändiga förinstallerade kabeldragningen bygger på enskilda mikrosystem eller byggnaderna är belägna i de yttersta randområdena i den mening som avses i artikel 349 i EUF-fördraget, om detta skulle leda till väsentliga problem för driften av det lokala energisystemet och äventyra det lokala nätets stabilitet. De övriga lättnader som har ingått i det gällande direktivet har strukits.

Cykelparkeringsplatser

En nyhet är förslaget om obligatoriska cykelparkeringsplatser i nya byggnader och byggnader som genomgår större renoveringar. När det gäller bostadshus ska det finnas minst två cykelparkeringsplatser för varje bostad. Om detta vid renoveringar inte är möjligt att säkerställa ska så många cykelparkeringsplatser som är ändamålsenligt säkerställas. Avseende byggnader som inte är avsedda för bostäder ska det finnas minst en cykelparkeringsplats för varje bilparkeringsplats.

När det gäller alla byggnader som inte är avsedda för bostäder och som har mer än tjugo parkeringsplatser ska minst en cykelparkeringsplats för varje bilparkeringsplats säkerställas, senast till ingången av 2027. Medlemsstaterna får anpassa kraven för antalet cykelparkeringsplatser för särskilda kategorier av byggnader som inte är bostäder där cyklar vanligtvis används mindre som transportmedel.

4.6 Automationsförpliktelser, inspektioner och indikatorer för smart beredskap (artiklarna 20–21 och 13)

System för fastighetsautomation och fastighetsstyrning (artikel 20)

Enligt förslaget ska tröskeln för krav på installation av system för fastighetsautomation och fastighetsstyrning som gäller den nominella effekten hos uppvärmningssystem eller kombinerade rumsuppvärmnings- och ventilationssystem sänkas från 290 kW till 70 kW senast till utgången av 2029 avseende byggnader som inte är avsedda för bostäder. I övrigt kvarstår kravet på installation av system för fastighetsautomation och fastighetsstyrning avseende byggnader som inte är avsedda för bostäder oförändrat som i gällande direktiv.

Enligt förslaget ska bostadshus utrustas med en funktion för kontinuerlig elektronisk övervakning som mäter systemets effektivitet och informerar byggnadens ägare samt med effektiva regleringsfunktioner för att säkerställa optimal produktion, distribution, lagring och användning av energi. Dessa krav ska vara obligatoriska från ingången av 2025 i nya bostadshus och bostadshus som genomgår större renoveringar. I artikeln anges ingen nedre gräns för systemens nominella effekt i bostadshus. Kravet gäller följaktligen alla slag av bostadshus, även småhus.

Inspektioner (artiklarna 20 och 21)

De obligatoriska regelbundna inspektionerna ska framöver utöver uppvärmnings- och luftkonditioneringssystem också hänföra sig till ventilationssystem. Inspektionerna ska gälla system med en nominell effekt på över 70 kW, liksom nu, medan systemets nominella effekt ska baseras på summan av värme- och kylgeneratorernas nominella effekt. En ny skyldighet är att systemen generellt ska inspekteras med fem års tidsintervall och med två års tidsintervall för generatorer som har en nominell effekt på över 290 kW. Byggnader som har ovan beskrivna system för fastighetsautomation och fastighetsstyrning omfattas inte av inspektionsskyldigheten, liksom nu.

Medlemsstaterna ska inrätta separata inspektionssystem för inspektionerna av system för bostäder och system för andra byggnader. Förslaget definierar ytterligare hurdana bedömningar av systemen och vissa av deras delar inspektionen ska omfatta. Förutom att inspektionsrapporterna ska överlämnas till ägaren eller hyresgästen ska de laddas upp i den nationella databasen för byggnaders energiprestanda.

Enligt förslaget kvarstår ett alternativ till obligatoriska inspektioner som medlemsstaten kan välja, förutsatt att effekterna av ett sådant tillvägagångssätt motsvarar effekterna av obligatoriska inspektionerna. Medlemsstaterna får i alternativet välja att vidta åtgärder för att säkerställa att användarna ges råd om utbyte av värmegeneratorer och andra ändringar av systemet.

Nytt är att kommissionen föreslår att medlemsstaterna ska införa inspektionssystem eller alternativa åtgärder, inklusive digitala verktyg, för att certifiera att de utförda byggnads- och renoveringsarbetena motsvarar den planerade energiprestandan och uppfyller de minimikrav avseende energiprestanda som fastställs i byggreglerna.

En sammanfattande analys av inspektionssystemen och resultaten av dessa ska ingå som en bilaga till den byggnadsrenoveringsplan som avses i artikel 3. Medlemsstater som har valt alternativa åtgärder ska inkludera en sammanfattande analys över dessa och resultaten av de alternativa åtgärderna.

Smart beredskap (Smart Readiness Indicator, SRI) (artikel 13)

Med stöd av gällande direktiv har kommissionen antagit delegerad förordning (EU) 2020/2155 om ett frivilligt gemensamt unionssystem för betygsättning av byggnaders smarta beredskap. Betygsättningen innehåller en definition av en indikator för smart beredskap och en gemensam metod för hur denna indikator ska beräknas. Vidare har kommissionen antagit genomförandeförordning (EU) 2020/2156 som anger de tekniska villkoren för ett effektivt genomförande av systemet inbegripet en icke-bindande testningsfas på nationell nivå.

Enligt förslaget ska kommissionen senast till utgången av 2025 anta en delegerad akt som förutsätter tillämpning av smart beredskap i byggnader som inte är bostäder och som har en nominell effekt för värmesystem eller system för kombinerad uppvärmning och ventilation på över 290 kW. Kommissionen ska också anta en genomförandeakt med närmare uppgifter om de tekniska villkoren för ett effektivt genomförande av tillämpningen av systemet i sådana byggnader.

Syftet med smarta indikatorer är att förbättra flexibiliteten i användningen av byggnader i riktning mot användaren och energinätet samt att öka användarnas medvetenhet om det mervärde byggnadernas tekniska system medför.

4.7 Byggnadens installationssystem (artikel 11)

Systemkrav ska fastställas avseende total energiprestanda, korrekt installation samt lämplig dimensionering, justering och kontroll också för installationssystem som är installerade i nya byggnader. Nuvarande skyldigheter gäller endast system som installeras i befintliga byggnader. När medlemsstaterna fastställer kraven ska de ta hänsyn till konstruktionsförhållanden och normala eller genomsnittliga driftförhållanden. De krav som fastställs för byggnadens installationssystem ska minst motsvara de senaste kostnadsoptimala nivåerna.

Vidare föreslår kommissionen att medlemsstaterna får fastställa krav avseende växthusgasutsläpp från värmegeneratorer eller avseende typen av bränsle som de använder, förutsatt att kraven inte utgör ett omotiverat marknadshinder.

Nollutsläppsbyggnader ska förses med mät- och kontrollanordningar för övervakning och reglering av inomhusluftens kvalitet. I befintliga byggnader ska installation av sådana anordningar krävas, där det är tekniskt och ekonomiskt genomförbart, när en byggnad genomgår en större renovering.

4.8 Datautbyte (artikel 14)

Enligt den nya artikeln ska medlemsstaterna säkerställa att fastighetsägare, hyresgäster och förvaltare kan få direkt tillträde till sina byggnadssystemens data. På deras begäran ska tillträdet eller data göras tillgängliga för tredje part. Med data om byggnadssystem avses minst alla data som rör byggnadselementens energiprestanda, energiprestanda för byggnadstjänster, system för fastighetsautomation och fastighetsstyrning, mätare och laddningspunkter för e-mobilitet.

Medlemsstaterna ska underlätta fullständig interoperabilitet för tjänster och datautbyte inom unionen. Vid fastställandet av regler om hantering och utbyte av uppgifter ska de regler anges som ger berättigade parter tillgång till data om byggnadssystem. Medlemsstaterna ska ansvara för att fastställa relevanta avgifter för tillgången till data. Inga ytterligare kostnader ska debiteras fastighetsägaren, hyresgästen eller förvaltaren för tillgång till deras data eller för en begäran om att deras data ska göras tillgängliga för tredje part.

Kommissionen ska anta genomförandeakter med detaljerade krav på interoperabilitet och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till data.

4.9 Oberoende experter och certifiering av yrkesverksamma inom byggbranschen (artiklarna 22 och 23)

Medlemsstaterna ska se till att inrättandet av renoveringspass och bedömningen av smart beredskap utförs på ett oberoende sätt av kvalificerade eller certifierade auktoriserade experter. Experter ska certifieras i enlighet med artikel 26 i det omarbetade energieffektivitetsdirektivet med beaktande av deras kompetens.

Nytt är att kommissionen föreslår certifiering av yrkesverksamma inom byggbranschen. Medlemsstaterna ska säkerställa lämplig kompetensnivå för yrkesverksamma inom byggbranschen som utför integrerade renoveringsarbeten i enlighet med artikel 26 i det omarbetade energieffektivitetsdirektivet. När så är lämpligt och genomförbart ska medlemsstaterna säkerställa att certifieringssystem eller motsvarande kvalificeringssystem finns tillgängliga för leverantörer av integrerade renoveringsarbeten om detta inte omfattas av artikel 18.3 i direktiv (EU) 2018/2001 [det ändrade direktivet om förnybar energi] eller artikel 26 i direktiv (EU) .../... [omarbetning av energieffektivitetsdirektivet].

4.10 Oberoende kontrollsystem (artikel 24)

Medlemsstaterna ska se till att det inrättas oberoende kontrollsystem för renoveringspass och indikatorer för smart beredskap. Medlemsstaterna får införa separata system för dessa kontrollsystem. Specialkraven för systemen för kontroll av energicertifikat anges i bilaga V till förslaget till direktiv.

4.11 Information (artikel 26)

I gällande direktiv förutsätts att medlemsstaterna vidtar nödvändiga åtgärder för att informera ägare av eller hyresgäster i byggnader om de olika metoder som bidrar till förbättrad energiprestanda. I förslaget föreslås ytterligare att åtgärderna vidtas för att tillhandahålla skräddarsydd information till sårbara hushåll. Medlemsstaterna ska se till att lämplig vägledning och utbildning görs tillgänglig för dem som ansvarar för att genomföra direktivet, inte endast om det som ingår i det nuvarande direktivet utan också om minskning av växthusgasutsläpp.

5 Förslagets rättsliga grund, förhållande till subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen samt överföring av behörighet

Rättslig grund

Direktivförslaget är baserat på artikel 194.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (funktionsfördraget) som är den rättsliga grunden för unionens energipolitik. Kommissionen motiverar behovet av att uppdatera energiprestandadirektivet med den höjda ambitionsnivån för EU:s klimat- och energimål. Enligt kommissionen syftar de föreslagna åtgärderna till att främja energieffektivitet och energibesparingar samt utveckling av nya och förnybara energikällor (artikel 194.1 c i EUF-fördraget). Enligt artikel 194.2 ska förslaget behandlas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet där Europaparlamentet och rådet antar rättsakten tillsammans. I rådet fattas beslut om godkännande med kvalificerad majoritet.

Statsrådet anser att den rättsliga grund som framförs är korrekt med hänsyn till den huvudsakliga avsikten med och innehållet i förslaget (artikel 194.2 i FEUF). Statsrådet anser dock att det i den fortsatta beredningen bör utredas om den rättsliga grunden är tillräcklig när det gäller artikel 15 till den del det föreslås åtgärder som har samband med utövandet av nationella budgetbefogenheter och med beskattning till stöd för införande av investeringar.

Subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen

Energiolitiken omfattas av unionens och medlemsstaternas delade befogenhet (artikel 4.2 i i FEUF). Enligt subsidiaritetsprincipen (artikel 5.3 EUF) ska unionen på de områden där den inte har exklusiv befogenhet vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå. Bedömningen av hur subsidiariteten förverkligas fokuserar på målen för den planerade verksamheten. Bedömningen av principen omfattas av lagstiftarens politiska prövningsrätt. Det väsentliga är att utvärdera om en bestämd verksamhet på grund av dess omfattning eller verkningar bättre kan uppnås på unionsnivå.

Huruvida omfattningen och intensiteten i sådan unionsverksamhet som anses nödvändig med stöd av subsidiaritetsprincipen är korrekt bedöms i sin tur med hjälp av proportionalitetsprincipen. Enligt artikel 5.4 i FEU om proportionalitetsprincipen ska unionens åtgärder till innehåll och form inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målen i fördragen. Vid bedömningen av hur proportionalitetsprincipen förverkligas bör det beaktas att EU-organen har bred prövningsrätt vid politiska, ekonomiska och sociala avgöranden och att de måste göra mångsidiga bedömningar.

Enligt kommissionen är förslaget förenligt med subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen. Det krävs ytterligare unionsomfattande åtgärder för att nå EU:s klimatmål i enlighet med de principer som framförs i förordning (EU) 2018/1999 om styrningen av energiunionen. Kommissionen bedömer att medlemsstaterna inte kan uppnå målen i tillräcklig utsträckning (nödvändighetskriteriet) och att EU-åtgärder kan ge mervärde (mervärdeskriteriet). Kommissionen anser att de åtgärder som ingår i förslaget är proportionerliga och att de så mycket som möjligt bygger på den befintliga utformningen av det ursprungliga direktivet från 2002 och revideringarna från 2010 och 2018 (2002/91/EG).

Bedömningen måste utgå från målen för den verksamhet som kommissionen föreslår. De huvudsakliga målen med översynen är att minska byggnaders växthusgasutsläpp och slutliga energianvändning till 2030 och att fastställa en långsiktig vision för byggnader i riktning mot EU-

omfattande klimatneutralitet 2050. För att uppnå detta är initiativet uppbyggt kring flera specifika mål: att öka takten och omfattningen för byggnadsrenoveringar, att förbättra informationen om byggnaders energiprestanda och hållbarhet och att säkerställa att alla byggnader är i linje med kraven om klimatneutralitet 2050.

Enligt statsrådets uppfattning kan det motiverat anses att medlemsstaterna inte i huvudsak kan uppnå de mål som ingår i kommissionens förslag med beaktande av deras gränsöverskridande konsekvenser. Enligt statsrådets bedömning är förslaget i huvudsak i överensstämmelse med subsidiaritetsprincipen. Statsrådet vill emellertid med avseende på hur subsidiaritetsprincipen förverkligas uppmärksamma de förslag som gäller krav på befintliga byggnader (artikel 9) och på nya byggnader (artikel 7, bilaga III). Vidare vill statsrådet med avseende på proportionalitetsprincipen uppmärksamma att den reglering som kommissionen föreslår i artiklarna 7 och 9 leder till alltför långtgående och detaljerad reglering med hänsyn till målen för förslaget.

Enligt artikel 9 om befintliga byggnader ska medlemsstaterna förpliktiga ägare till byggnader att renovera befintliga byggnader till en viss energiklass inom en specifik tidsram utan godkännande av byggnadens ägare eller andra renoveringsbehov. Medlemsstaterna ska också inrätta uppföljnings- och påföljdssystem avseende efterlevnaden av skyldigheterna. Förslaget innebär renovering av en stor del av byggnadsbeståndet enbart för att förbättra energiprestandan utan att byggnaden annars behöver renoveras. Skyldigheterna i förslaget gäller de byggnader som är föremål för regleringen oavsett ägare. Renoveringsskyldigheten gäller enligt en preliminär bedömning 35 procent av Finlands byggnadsbestånd. Kostnadseffekten av de renoveringar som verkställandet ger upphov till är, räknat enligt nivån för de nuvarande utsläppsminskings- och energiprestandamålen i Finlands långsiktiga renoveringsstrategi 2020–2050, enligt en preliminär beräkning 13,7 miljarder, dvs. cirka 1–1,5 miljarder euro om året. Kostnadseffekterna beskrivs närmare i avsnitt 5.3 om ekonomiska konsekvenser i denna promemoria.

Statsrådet omfattar det allmänna målet för artikel 9. I stället för kategoriska och obligatoriska renoveringar av befintliga byggnader kan enligt statsrådets bedömning det mål som ställs på unionsnivå bättre nås med den nationella byggnadsrenoveringsplanen. Inom ramen för renoveringsplanen kan medlemsstaterna effektivare själva fastställa tidsramar och medel samt beakta de nationella förhållandena och byggnadsbeståndet så att ett klimatneutralt och energieffektivt byggnadsbestånd kan nås 2050. Medlemsstaterna har förpliktade av det gällande direktivet redan upprättat en långsiktig renoveringsstrategi för åren 2020–2050 där den avsedda utvecklingen och åtgärderna beskrivs. Genom den nationella byggnadsrenoveringsplanen kan åtgärderna i strategin kompletteras och målens förverkligande stärkas utifrån nationella utgångspunkter. På EU-nivå bör endast allmänna ramar för de nationella byggnadsrenoveringsplanerna regleras, inte obligatorisk renovering av medlemsstaternas byggnadsbestånd. Statsrådet anser att byggnaders energiprestanda effektivare kan främjas genom åtgärder som fastställs på nationell nivå, eftersom medlemsstaterna har den bästa insikten om hur det egna byggnadsbeståndet kan renoveras och om den energiprestanda- och klimatnytta som renoveringarna kan ge. Renovering av byggnader enbart för energiprestandans skull, utan övriga renoveringsbehov, är i allmänhet inte kostnadseffektivt.

I artikel 7 och bilaga III ställs energiprestandakravet för nya byggnader på unionsnivå. Enligt direktivförslaget ska nya byggnader vara nollutsläppsbyggnader. En byggnad är nollutsläppsbyggnad när den ligger under de gränsvärden för primärenergianvändning som fastställs i bilaga III. Enligt förslaget ska energiförbrukningen i nya byggnader helt täckas med förnybar energi som produceras på plats, som kommer från en gemenskap eller från förnybar energi eller spillvärme från ett effektivt fjärrvärmesystem. Förnybar energi i elnätet kan inte beaktas i en nollutsläppsbyggnad förutom i undantagsfall. En nollutsläppsbyggnad får inte heller producera utsläpp från fossila bränslen på plats.

I förslaget delas unionens område in i fyra klimatzoner med egna gränsvärden (bilaga III). Gränsvärden ges för tre olika byggnadstyper: bostadshus, kontorsbyggnader och övriga byggnader som inte är bostäder. De föreslagna gränsvärdena är så strama att det vore utmanande att underskrida dem. Det konstateras också i bilagan att nya nollutsläppsbyggnader måste uppfylla kraven i tabellen.

Enligt det gällande direktivet fastställer medlemsländerna själva nationellt energiprestandans kravnivå för nya byggnader. När nivåerna fastställs ska den kostnadsoptimala beräkningsmetoden tillämpas som föreskrivs i kommissionens delegerade förordning (EU) nr 244/2012. Kommissionen ska uppdatera den delegerade förordningen senast den 30 juni 2026 (artikel 6). I beräkningen används nationella utgångsvärden och nationella primärenergi- eller viktningfaktorer. De nationella kraven på energiprestanda får inte skilja sig nämnvärt från den kostnadsoptimala nivå som beräkningen ger.

I det gällande direktivet uppräknas de delområden inom energianvändningen som åtminstone ska tas med i beräkningen, men medlemsstaterna kan också inbegripa andra delområden för att mera täckande beakta energiförbrukningen. Här föreslår kommissionen inte några ändringar. Till exempel i Finland ingår hushållsapparaters strömförbrukning och belysningen i beräkningen, till skillnad från en del andra medlemsstater. Primärenergi- eller viktningfaktorerna varierar enligt medlemsland. Också väderuppgifterna som används i energiberäkningen är olika för medlemsstater som hör till samma klimatzon. Statsrådet anser inte den föreslagna regleringen på unionsnivå om gränsvärden vara ändamålsenligt.

Enligt statsrådets uppfattning kan åtminstone en del av målen i direktivförslaget nås effektivare på medlemsstatsnivå (artiklarna 7 och 9 samt bilaga III). Dessutom verkar en del av den föreslagna regleringen vara alltför långtgående med hänsyn till målen.

Föreslagen delegering av befogenhet till kommissionen

Delegering av lagstiftningsbefogenhet

Enligt förslaget delegeras lagstiftningsbefogenhet till kommissionen i enlighet med artikel 290 i EUF-fördraget på obestämd tid i avsevärt större omfattning än i det gällande direktivet. Förslaget innefattar befogenheter till kommissionen att anta delegerade akter i enlighet med artiklarna 6, 7, 10, 13 och 28. Statsrådet anser att de föreslagna befogenheterna att anta delegerade akter till stor del är alltför omfattande.

De kostnadsoptimala nivåerna för energiprestandans minimikrav ska enligt förslaget beräknas vart femte år med iakttagande av de delegerade akterna enligt artikel 6.1 i förslaget. Ett motsvarande förfarande finns också i det gällande direktivet. Kommissionen ska senast den 30 juni 2026 se över beräkningen av de kostnadsoptimala nivåerna för energiprestandans minimikrav för byggnader som genomgår större renoveringar samt för enskilda byggnadsenheter. Statsrådet anser att det nuvarande förfarandet är ändamålsenligt och att delegeringen av befogenhet till kommissionen är motiverad.

I artikel 7.3 i förslaget ges kommissionen befogenhet att genom delegerade akter ändra gränsvärdena för nollutsläppsbyggnader i bilaga III. Detta innebär att kommissionen enligt förslaget kan besluta om miniminivån för energiprestandan i nya byggnader och ändra denna nivå. Enligt statsrådets uppfattning bör kommissionen inte delegeras befogenhet att genom en delegerad akt fastställa maximitröskelvärden, då de i olika medlemsstater skulle gälla olika slag av energiförbrukning. Statsrådet anser att tröskelvärdet för energiprestanda och nollutsläpp i nya byggnader

som färdigställs före 2027 bättre kan fastställas nationellt så att särdragen för det nationella byggandet och energisystemen kan beaktas.

Artikel 10 i förslaget innehåller en befogenhet till kommissionen att anta delegerade akter om renoveringspass för att komplettera de ramar för renoveringspasset som regleras i direktivet. Statsrådet understöder förslaget om ett renoveringspass och anser att ramarna för renoveringspasset i artikel 10 i förslaget är tillräckliga. Statsrådet ser inte något nödvändigt behov av att ge kommissionen befogenheter att reglera saken närmare genom delegerade akter. Statsrådet anser att medlemsstaterna har bättre förutsättningar att själva besluta om renoveringspassets närmare innehåll. Finland har redan för närvarande sådana långsiktiga verktyg i bruk som kan kompletteras med renoveringspasset.

Artikel 13 i förslaget innehåller en befogenhet till kommissionen att anta en delegerad akt om indikatorn för byggnaders smarta beredskap. Enligt förslaget blir indikatorn obligatorisk för stora (över 290 kilowatt) byggnader som inte är avsedda för bostäder. Enligt det gällande direktivet är det för alla byggnader frivilligt att tillämpa indikatorn. Enligt förslaget ska indikatorn för byggnaders smarta beredskap göras obligatorisk för stora byggnader som inte är avsedda för bostäder genom kommissionens delegerade akter (artikel 13.2). Statsrådet anser nuläget för regleringen av indikatorn för byggnaders smarta beredskap lämplig, enligt vilken det i direktivet regleras om frivillighet för bruk av smarta indikatorer och i den delegerade akten bland annat om betygsättningen av indikatorn.

Enligt artikel 28 i förslaget ska kommissionen anta delegerade akter om att anpassa bilaga I som gäller den allmänna ramen för metoden att beräkna energiprestandan till den tekniska utvecklingen. Överföringen av denna befogenhet att anta akter finns redan i det gällande direktivet. Enligt statsrådets uppfattning är överföringen av befogenheter korrekt.

Omfattningen och lämpligheten av den till kommissionen föreslagna delegerade lagstiftningsbefogenheten bedöms på nytt när förhandlingarna framskrider och beaktande synpunkterna ovan.

Tilldelning av genomförandebefogenhet

I direktivförslaget regleras ytterligare om tilldelning av genomförandebefogenheter till kommissionen. Genomförandeaakter som avses i artikel 291 i EUF-fördraget kan godkännas med stöd av artiklarna 13, 14 och 19 i direktivet. Genomförandeförordningar godkänns enligt förslaget om allmänna regler och principer, enligt vilka medlemsstaterna kontrollerar kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter med iakttagande av det rådgivande förfarandet enligt artikel 4 och granskningsförfarandet enligt artikel 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 (komitologiförordningen).

Enligt artikel 13.3 i förslaget överförs befogenheter till kommissionen att med iakttagande av granskningsförfarandet enligt komitologiförordningen anta en genomförandeakt som anger de tekniska villkoren för ett effektivt genomförande av det system som avses i artikel 13.1 och som förtydligar systemets komplementära förhållande till energicertifikat. Dessutom ska kommissionen enligt artikel 13.4 senast till utgången av 2025 med iakttagande av granskningsförfarandet enligt komitologiförordningen anta en genomförandeakt med närmare uppgifter om de tekniska villkoren för ett effektivt genomförande av tillämpningen av systemet på byggnader som inte är bostäder och som har en nominell effekt för värmesystem eller system för kombinerad uppvärmning och ventilation på över 290 kilowatt. Genomförandeaakterna gäller detaljerade tekniska villkor och således anser statsrådet att de är motiverade.

Enligt punkt 5 i artikel 14 om datautbyte ska kommissionen med iakttagande av det rådgivande förfarandet enligt komitologiförordningen anta genomförandeakter med detaljerade krav på interoperabilitet och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till data. Statsrådet anser att överföringen av genomförandebefogenhet är motiverad.

Enligt artikel 19 ska varje medlemsstat inrätta en nationell databas för byggnaders energiprestanda. Kommissionen ska enligt förslaget senast den 30 juni 2024 med iakttagande av granskningsförfarandet enligt komitologiförordningen anta en genomförandeakt med en gemensam mall för överföring av information till observatoriet för byggnadsbeståndet. Enligt statsrådets uppfattning är överföringen av befogenheter korrekt.

Omfattningen och lämpligheten av tilldelningen av genomförandebefogenheter till kommissionen bedöms på nytt när förhandlingarna framskrider och med beaktande av synpunkterna ovan.

6 Förslagets konsekvenser

6.1 Kommissionens konsekvensbedömning

Till förslaget ansluter sig kommissionens konsekvensbedömning (SWD(2021) 453 final) samt en sammanfattning av konsekvensbedömningen (SWD(2021) 454 final).

I konsekvensbedömningen undersökte kommissionen olika åtgärder utifrån tre alternativ med låg, måttlig respektive hög ambitionsnivå. Kommissionens slutliga förslag har formulerats så att det ligger på en måttlig målnivå när det gäller renovering av befintliga byggnader. Den höga ambitionsnivån har förbehållits nya byggnader.

Alternativet med hög målnivå skulle ge den största nyttan jämfört med den nuvarande renoveringsutvecklingen. Jämfört med basscenariot beräknas renoveringarna öka med i genomsnitt 1,35 procentenheter fram till 2030 och energianvändningen för uppvärmning, kylning och tappvarmvatten minska med 11,7 procent fram till 2030 och med 34 procent fram till 2050. Växthusgasutsläppen beräknas vara 23 procent lägre respektive 53,5 procent lägre 2030 och 2050, och likaså minskar luftföroreningarna och vattenanvändningen. Jämfört med basscenariot beräknas energikostnaderna för konsumenterna vara 8 procent lägre 2030 och 27,6 procent lägre 2050.

Den måttliga ambitionsnivån beräknas ge en renoveringsgrad som i genomsnitt är 0,2 procentenheter högre än i basscenariot. Slutförbrukningen av energi minskar då med 3,6 procent respektive 16 procent åren 2030 och 2050 samt växthusgasutsläppen från uppvärmning, kylning och tappvarmvatten med 4,2 procent respektive 21 procent åren 2030 och 2050. Konsumenternas energikostnader beräknas i det måttliga målsceariot bli 2 procent lägre respektive 12 procent lägre fram till 2030 och 2050 jämfört med basscenariot.

Enligt kommissionen hänför sig de huvudsakliga kostnaderna till energirenoveringar som inletts på grund av obligatoriska renoveringskrav, till investeringar i samband med dem och till uppfyllandet av kraven på nollutsläpp för nya byggnader. I alternativet med hög ambitionsnivå är investeringarnas relativa ökning fram till 2030 80 procent högre än i basscenariot. Om man utgår från en måttlig ambitionsnivå för renoveringarna av befintliga byggnader, ökar investeringarna relativt sett med 22,4 procent fram till 2030 jämfört med basscenariot.

Över 90 procent av byggnads-, arkitekt- och anläggningsföretagen är små och medelstora företag. I alternativet med hög ambitionsnivå förutspås verksamheten öka betydligt fram till 2030,

då mervärdet uppgår till 104 miljarder euro per år jämfört med 2020. Det måttliga alternativet beräknas ge ett mervärde på cirka 29 miljarder euro per år 2030.

Enligt kommissionen stöder sig förslaget i stor utsträckning på befintliga strukturer och regler. Myndigheterna orsakas dock kostnader som hänför sig till det nationella genomförandet, tillsynen och verkställigheten samt vissa administrativa kostnader som följer av skyldigheten att lämna uppgifter. När det gäller det senare förväntas digitaliseringen av energicertifikat samt de nya bestämmelserna om informationsutbyte och databaser minska kostnaderna för att följa regelverket och underlätta de administrativa förfarandena i samband med renoveringar.

Lägre energiräkningar kan minska energifattigdomen. Den beräknade relativa minskningen av energifattigdomen i EU:s medlemsstater kommer att beröra mellan 2,3 och 3,5 miljoner hushåll fram till 2030, beroende på om man utgår från alternativen med måttlig eller hög ambition. Dessutom medför minskad energianvändning betydande miljö- och hälsofördelar och minskar också EU:s beroende av importerad energi.

6.2 Konsekvenser för lagstiftningen och förvaltningen

Det gällande direktivet om byggnaders energiprestanda har huvudsakligen genomförts genom lagen om energicertifikat för byggnader (50/2013), lagen om informationssystemet för byggnaders energicertifikat (147/2015), lagen om utrustande av byggnader med laddningspunkter för elfordon och beredskap för sådana laddningspunkter samt system för automation och styrning (733/2020) och markanvändnings- och bygglagen (132/1999). Nationell reglering om direktivet finns också i åtskilliga författningar på lägre nivå, såsom följande förordningar: statsrådets förordning om de numeriska värdena på energiformsfaktorerna för byggnader (788/2017), miljöministeriets förordning om energicertifikat för byggnader (1048/2017), miljöministeriets förordning om krav på energiprestanda för vissa installationssystem i byggnader (718/2020), miljöministeriets förordning om nya byggnaders energiprestanda (1010/2017), miljöministeriets förordning om förbättring av byggnaders energiprestanda vid reparations- och ändringsarbeten (miljöministeriets föreskriftssamling 4/13). De inspektioner av värme- och luftkonditioneringsystem som avses i de nuvarande artiklarna 14 och 15 i direktivet om byggnaders energiprestanda har i Finland genomförts genom alternativa rådgivningsåtgärder.

Direktivförslaget har konsekvenser för lagstiftningen i Finland. Den nationella lagstiftningen om genomförande av det gällande direktivet om byggnaders energiprestanda ska uppdateras så att den motsvarar det omarbetade direktivet om byggnaders energiprestanda. Direktivförslagets bestämmelser förutsätter många ändringar i den gällande lagstiftningen och även nya bestämmelser på lagnivå och lägre nivå. Nya krav, tidsplaner, sanktionssystem och tillsynsmetoder som kräver nationella bestämmelser föreslås för nya byggnader, renoveringar och befintliga byggnader. Obligatorisk renovering av befintliga byggnader för att förbättra energieffektiviteten kräver bestämmelser på lagnivå.

De ändringar som gäller laddningspunkter och beredskap för laddningspunkter samt automatisering förutsätter också ändringar i lagen om utrustande av byggnader med laddningspunkter för elfordon och beredskap för sådana laddningspunkter samt system för automation och styrning. Direktivförslagets artikel 12.8 om främjande av laddningspunkter är problematisk med tanke på det nationella genomförandet. Den föreslagna bestämmelsen förutsätter att Finland, i syfte att främja installeringen av laddningspunkter, avviker från den nationella egendoms- och hyreslagstiftningens krav på ägarens eller hyresvärdens samtycke. Skyldigheten att installera laddningspunkter bör vara förenlig med de gällande nationella allmänna principerna för ägares och hyresvärdars rättigheter. Bestämmelsen om främjande av laddningspunkter är i den föreslagna formen på motsvarande sätt problematisk också med tanke på reglerna för beslut om

ändringsarbeten och renoveringar i lagen om bostadsaktiebolag. En nyhet som direktivförslaget medför för den nationella lagstiftningen är bestämmelserna om cykelparkeringsplatser. Skärpningen av den nationella lagstiftningen inverkar också på förutsättningarna för beviljande av understöd för byggande av laddningsinfrastruktur i bostads- och arbetsplatsfastigheter. Enligt förslaget blir dessutom indikatorn för smart beredskap obligatorisk i stora byggnader som inte är bostadshus. Det finns ingen gällande lagstiftning om detta, eftersom det enligt det gällande direktivet har varit frivilligt att använda indikatorn för alla byggnader. Förslaget om en obligatorisk indikator för smart beredskap i stora byggnader som inte är bostadshus förutsätter således nya bestämmelser på lagnivå.

Förslaget medför en administrativ börda eftersom man blir tvungen att utarbeta en renoveringsplan och rapportera om den till kommissionen (artikel 3). Enligt förslaget ska medlemsstaterna inrätta en nationell databas för byggnaders energiprestanda (artikel 19). Inrättandet och upprätthållandet av databasen samt insamlingen av uppgifter kräver lagstiftningsåtgärder och medför en administrativ börda. Dessutom förutsätts det i artikel 22 att ett renoveringspass ska inrättas och byggnadens smarta beredskap bedömas på ett oberoende sätt av kvalificerade eller certifierade experter. Enligt förslaget ska medlemsstaterna offentliggöra information om utbildning och certifiering av experter samt regelbundet uppdaterade förteckningar över kvalificerade eller certifierade experter eller företag som erbjuder sådana experters tjänster. De krav som ställs i anknytning till experterna kräver ny lagstiftning. Samma krav angående experter finns också i det gällande direktivets bestämmelser om upprättande av energicertifikat och inspektion av värme- eller luftkonditioneringssystem. Även de stödåtgärder som nämns i förslaget (artikel 15) kan medföra behov av lagstiftning och en administrativ börda.

Att beräkningen av koldioxidfotavtrycket ska gälla hela livscykeln ligger i linje med regeringsprogrammets mål att författningsstyrningen ska utgå från koldioxidfotavtrycket under byggnadens hela livscykel. Kommissionens förslag medför därför inget nytt i den utveckling av lagstiftningen som redan är under beredning i Finland. I den plan- och bygglag som är under beredning finns redan en bedömning av klimatkonsekvenserna under byggnadens livscykel, så uppgifter om byggnaders koldioxidfotavtryck kommer att förutsättas redan innan direktivet träder i kraft. Det kan därför konstateras att de ändringar som hänför sig till beräkningen av koldioxidfotavtrycket inte medför några nya konsekvenser.

6.3 Ekonomiska konsekvenser

Det behov av statlig tilläggsfinansiering som nämns nedan i detta avsnitt kommer upp för behandling på normalt sätt i förfarandet för planen för de offentliga finanserna och budgetförfarandet, när behandlingen av direktivförslaget i Europeiska unionen framskrider och kostnads-kalkylerna preciseras.

Nya byggnader

Enligt rapporten om den byggda egendomens tillstånd 2021 (Rakennetun omaisuuden tila: ROTI) byggs det årligen cirka åtta miljoner kvadratmeter ny våningsyta i Finland, varav cirka 45 procent är bostadsbyggnader. Den årliga nybyggnadsvolymen är cirka 1–1,5 procent av hela byggnadsbeståndet. På grund av den långa livslängden är det nödvändigt att redan i planerings- och byggfasen fästa särskild uppmärksamhet vid byggnadernas energieffektivitet, råvaruförbrukning och utsläppsminimering under hela livscykeln. Enligt kommissionens förslag ska nya byggnader som används eller ägs av myndigheter från ingången av 2027 uppfylla kraven på nollutsläppsbyggnader och från ingången av 2030 ska alla nya byggnader vara nollutsläpps-

byggnader. Före det ska nya byggnader åtminstone uppfylla kraven för nära-nollenergibyggnader. Kraven på nära-nollenergibyggnader får inte vara lägre än den kostnadsoptimala nivån för 2023 som rapporteras av medlemsstaterna.

Före 2027 bör kraven på nära-nollenergibyggnader ligga nära den kostnadsoptimala nivån, vilket också det gällande direktivet förutsätter. På kostnadsoptimal nivå kan en investering i byggnadens energiprestanda återfås som en besparing till följd av minskad energiförbrukning under den tid byggnaden används. Med undantag för bostads- och kontorsbyggnader kan i praktiken samma kostnadsoptimala kravnivå ställas så att den gäller andra byggnader också efter 2027 och 2030. Det går ännu inte att uppskatta hur mycket byggnadskostnaderna kommer att öka, eftersom rapporteringen för 2023 ännu inte har gjorts. Enligt den rapport om kostnadsoptimala nivåer som Finland lämnade till kommissionen 2018 var den kostnadsoptimala nivån för nya byggnader i genomsnitt 12 procent mer energieffektiv än den tillämpade kravnivån för energiprestanda för nya byggnader. Direktivet tillåter en avvikelse på 15 procent från den kostnadsoptimala nivån, så det är sannolikt att kravnivån måste höjas och att byggkostnaderna kommer att stiga.

För bostads- och kontorsbyggnader gäller efter 2027 och för andra byggnader efter 2030 de maximigränser för primärenergianvändningen i nollutsläppsbyggnader som i direktivförslaget anges för myndighetsbyggnader. Direktivförslagets definition av nollutsläppsbyggnad och fastställandet av de primärenergifaktorer eller viktade värden som används i den är förenade med så stor osäkerhet att det ännu inte är möjligt att bedöma konsekvenserna. Enligt direktivförslaget ska kravnivån för nollutsläppsbyggnader inte längre omfattas av kostnadsoptimal granskning. Det kan leda till att investeringar i byggnaden inte längre betalar tillbaka sig genom den energibesparing som uppnås.

Det är av betydelse att kommissionen i direktivförslaget också föreslår att koldioxidlagring i byggnadsbeståndet ska beaktas. Den författningsstyrning som bereds i Finland avseende klimatkonsekvenserna av byggande omfattar också möjliga positiva klimatkonsekvenser (det så kallade koldioxidhandavtrycket). Som ett led i detta har man i Finland förberett sig på att rapportera också om kollager i byggnadsbeståndet, av vilka största delen är träbaserade byggprodukter som producerats på ett hållbart sätt. Kommissionens förslag om koldioxidlagring kan ha indirekta verkningar som främjar träbyggande och som kan höja efterfrågan på finländska företags produkter på EU:s inre marknad.

Befintliga byggnader och renoveringar

Av minimistandarderna avseende energiprestanda följer en skyldighet att renovera en byggnad enbart för att förbättra dess energiprestanda. Denna skyldighet berör enligt Teknologiska forskningscentralen VTT:s uppskattning 35 procent av byggnadsbeståndet, det vill säga 515 600 byggnader. Av dessa byggnader är 445 600 egnahemshus, 24 100 radhus, 24 300 våningshus, 5 200 offentliga byggnader och 16 400 andra byggnader.

Kostnaderna för renovering av byggnader till följd av skyldigheten uppgår enligt VTT:s uppskattning till 13,7 miljarder euro, det vill säga cirka 1–1,5 miljarder euro per år. Vid bedömningen av kostnaderna har det antagits att Finlands mål för utsläppsminskningen och energiparandet enligt den långsiktiga strategin för renovering av byggnader förblir åtminstone oförändrade redan av den anledningen att Finlands ambitiösa mål är att vara klimatneutralt 2035. Som underlag har använts 2020 och 2021 års kostnadsuppgifter för projekt som fått energistöd för bostadsbyggnader. I kalkylen beaktas inte kostnaderna för att i enlighet med artikel 9 uppnå högre energiklasser senast 2040 och 2050, då målet är att byggnadsbeståndet ska vara utsläppsfritt.

U 26/2022 rd

Byggnadernas ägare orsakas också kostnader för upprättande av energicertifikat för byggnader som omfattas av renoveringsskyldigheten. Exempelvis kostar ett energicertifikat för småhus cirka 350 euro, för radhus i genomsnitt 510 euro och för flervåningshus i genomsnitt 650 euro. Det finns inga tillförlitliga uppgifter om priserna på energicertifikat för andra typer av byggnader, men enligt några certifierare har priset kunnat vara 500–9 000 euro beroende på objektets storlek och komplexitet.

Vid förtida renovering av oskadade byggnadsdelar och system måste restvärdet läggas till renoveringskostnaden. Detta har inte kunnat beaktas vid uppskattningen av renoveringskostnaderna. Den återstående livslängden kan vara tiotals år.

För ägarna finns dessutom den risken att värdet på byggnader med svagare energiprestanda sjunker. Möjligheten att rikta understöd också till byggnader som ägs av andra än privata bör övervägas, eftersom skyldigheten att förbättra energieffektiviteten också gäller dem. Särskilt i regioner på tillbakagång har fastighetsägarna inte nödvändigtvis tillräckligt med pengar ens för behövliga reparationer, och det är inte säkert att det på lång sikt finns bruk för alla fastigheter. När också byggnadernas värde är lågt blir det svårare att få kredit hos banken, vilket i praktiken kan försvaga ekonomin för låginkomsttagare. Det kan för vissa kommuner också innebära en stor ekonomisk belastning att fullgöra skyldigheterna.

Förvaltningen orsakas kostnader av systemet för kontroll av att miniminivån för energiprestanda följs och av sanktioner samt av verkställigheten av dem och behandlingen av begäranden om omprövning. Kostnadseffekterna kan vara stora, eftersom det för närvarande inte finns något sådant kontrollsystem. Behandlingen av eventuella begäranden om omprövning kräver också mycket resurser.

Utarbetandet, genomförandet, uppföljningen och rapporteringen av den nationella byggnadsrenoveringsplanen bedöms medföra kostnader vars storlek kan uppskattas först när det blir klart vad planen ska innehålla. Kostnaderna kan vara mycket stora om det måste inrättas nya datasystem och samlas in ny, detaljerad information för varje byggnad.

När ett renoveringspass skapas kan befintliga liknande nationella verktyg användas, om renoveringspasset kan genomföras utan en delegerad förordning eller om innehållet i den delegerade förordningen möjliggör åtgärder av det nuvarande slaget. Innehållet i renoveringspasset bör sannolikt vara mer omfattande än i de nuvarande verktygen, och därför behövs det forsknings- och utvecklingsprojekt som ger en bild av byggnadsrenoveringarna och förbättringarna av energiprestandan flera årtionden framåt. Förutom FoU-kostnader orsakas administrativa kostnader också av förvaltningsförfarandena för renoveringspasset, upprätthållandet av systemet och utbildningarna för dem som upprättar passet. Renoveringspasset ska vara frivilligt för byggnadernas ägare, så de kostnader eller energibesparingar som de kan få har ännu inte bedömts.

Om kraven avseende energiprestanda i byggbestämmelserna om renoveringar fastställs till minst den kostnadsoptimala nivån skärps den nuvarande kravnivån i praktiken med i genomsnitt 4 procent, eftersom de gällande bestämmelserna i genomsnitt är 4 procent lägre än den kostnadsoptimala nivån. De kostnadsoptimala nivåerna ska enligt det gällande direktivet ses över vart femte år. Nästa rapport om kostnadsoptimala nivåer ska lämnas till kommissionen 2023. Beräkningen av nivåerna pågår, och arbetet leder antagligen till att kravnivåerna måste skärpas i vilket fall. Skärpningen av kravnivån medför kostnader för förbättring av energiprestandan i samband med byggnadsrenoveringar. I nuläget går det inte att på förhand bedöma kostnadseffekten för byggnadernas ägare. Kostnadseffekten blir dock inte oskälig, eftersom man kan avvika från kraven angående energiprestanda om det inte är tekniskt, funktionellt och ekonomiskt möjligt att nå upp till dem.

Energicertifikat

Antalet energicertifikat som måste upprättas ökar, eftersom giltighetstiden för en del av dem förkortas och certifikat i fortsättningen dessutom ska upprättas för alla byggnader som ägs av offentliga upphandlande enheter. Enligt VTT:s uppskattning finns det cirka 30 000 byggnader som ägs av offentliga upphandlingsenheter, och i cirka 5 200 byggnader måste energicertifikat upprättas också med anledning av artikel 9. Antalet certifikat skulle också öka om skyldigheterna gällde byggnader som tidigare inte omfattades av tillämpningsområdet. Prisuppgifter för energicertifikat presenteras ovan i samband med beskrivningen av konsekvenserna av artikel 9. Det förväntas inte att priset på energicertifikat skulle förändras i någon högre grad. Breddningen av energicertifikatets tillämpningsområde innebär en ny kostnadspost för många ägare. Det finns i nuläget inga närmare uppskattningar av kostnadseffekterna.

Den av kommissionen föreslagna utvidgningen av informationssystemet för energicertifikat till en databas för energiprestanda skulle kräva mycket stora ändringar. I informationssystemet skulle det också föras in uppgifter om renoveringspass, indikatorn för smart beredskap, eventuella inspektionsrapporter samt kvalificerade eller certifierade experter. Också de ökade skyldigheterna angående övervakning och informationstjänster medför ändringar i informationssystemet. Utvecklingen av en certifikatdatabas förutsätter tilläggsfinansiering utöver det som redan nu samlas in i form av avgifter för certifikaten. Kostnaderna för ändringar i informationssystemet kan inte uppskattas i nuläget. Storleksordningen beskrivs av kostnaderna för utvecklingen av det nuvarande informationssystemet för energicertifikat, som uppgick till cirka 1 miljon euro. Det ökade arbetet med att kontrollera certifikaten kräver mer personalresurser.

Infrastruktur för hållbar mobilitet (laddningspunkter, förinstallerad kabeldragning och cykel-parkeringsplatser)

Det förutsätts i Finland redan i dag förinstallerad kabeldragning eller rördragning för laddningspunkter i nya bostadsbyggnader och vid större renoveringar, om byggnaden har fler än fyra parkeringsplatser. Eftersom tröskelvärdet för parkeringsplatser i kommissionens förslag sjunker till tre, kommer tillämpningsområdet närmast att kompletteras med nya parhus. I dessa fall är det lätt att förinstallera kabeldragningen. Förslaget bedöms inte medföra några extra kostnader för bostadsbyggnader.

Installation av en laddningspunkt i nya byggnader som inte är bostadshus och vid större renoveringar av sådana i de fall där byggnaden har fler än fem parkeringsplatser kan i någon mån öka antalet byggnader som omfattas av tillämpningsområdet och på så sätt öka antalet laddningspunkter i Finland. Installation av minst en laddningspunkt per två parkeringsplatser i kontorsbyggnader ökar antalet laddningspunkter som ska installeras. Den nuvarande lagstiftningen kräver installation av en till tre laddningspunkter beroende på antalet parkeringsplatser, förutsatt att antalet parkeringsplatser är fler än tio.

Installation av laddningspunkter på 10 procent av alla parkeringsplatser i byggnader som inte är bostadshus (och har fler än 20 parkeringsplatser) före utgången av 2027 är ett betydligt strängare krav än i det gällande direktivet och den nationella lagstiftningen. För närvarande krävs det i Finland endast en laddningspunkt på parkeringsområdet. Vid utarbetandet av den nationella lagstiftningen bedömdes ett alternativ där kravet på befintliga byggnader var detsamma som kommissionens nu aktuella förslag om 10 procent. Då bedömdes lagförslaget i sin helhet (inklusive nya byggnader och större renoveringar) resultera i cirka 171 000 laddningspunkter fram till 2030. Den lag som trädde i kraft bedömdes leda till installation av cirka 73 000–97 000 laddningspunkter, vilket innebär att det föreslagna kravet på 10 procent enligt den dåvarande bedömningen skulle ha gett en avsevärd ökning av antalet laddningspunkter.

I sin helhet medför kraven på laddningspunkter i byggnader som inte är avsedda för bostäder, både nya sådana och sådana som genomgår större renoveringar, inga betydande merkostnader jämfört med den tidigare nationella lagstiftningen, eftersom merkostnaderna i samband med nya byggnader inte är betydande och de större renoveringarna är mycket få. Kraven på befintliga byggnader som inte är bostadshus (med fler än 20 parkeringsplatser) kommer däremot att leda till betydande kostnadsökningar.

Kraven på förinstallerad kabeldragning för laddningspunkter i byggnader som inte är bostadshus skärps i den nationella lagstiftningen, men kostnaderna för förinstallerad kabeldragning i nya byggnader är inte betydande. Däremot kan de krav på förinstallerad kabeldragning som ställs på parkeringsplatser för befintliga byggnader som ägs och används av offentliga myndigheter medföra kostnader. Det finns inga tillgängliga uppgifter om parkeringsplatserna i byggnader som ägs av offentliga myndigheter, så kostnaderna kan inte uppskattas i nuläget.

Konsekvenserna av kraven på antalet cykelparkeringsplatser beror på vilka egenskaper som fastställs för parkeringsplatserna. Om en cykelparkeringsplats måste placeras inne i byggnaden eller under ett separat skyddstak, är kostnadseffekterna naturligtvis större än om parkeringsplatsen placeras utomhus.

Automatiseringsskyldigheter, inspektioner och indikator för smart beredskap

När tröskeln för byggnader som inte är bostadshus sänks från 290 kilowatt till 70 kilowatt kommer fler byggnader än tidigare att omfattas av skyldigheten att installera system för fastighetsautomation och fastighetsstyrning. Tröskelvärdet, det vill säga den nominella effekten hos värmesystem eller kombinerade värme- och ventilationssystem, skulle överskridas redan i mindre byggnader, exempelvis i mindre kontorsbyggnader, daghem och skolor. I nya byggnader och vid större renoveringar kommer kraven på installation av automations- och styrsystem och de krav som gäller systemens egenskaper sannolikt redan till stor del att uppfyllas. I fråga om befintliga mindre byggnader som kommer att omfattas av tillämpningsområdet kan det vara utmanande att uppfylla skyldigheten. Ekonomiska konsekvenser bedöms främst uppstå vid installation av automations- och styrsystem i befintliga byggnader.

Installation av automatiserade system i bostadshus på det sätt som direktivet förutsätter har bedömts i en rapport som Finlands miljöcentral lade fram 2019 med tanke på beredningen av en proposition (RP 23/2020 rd). Enligt bedömningen gäller utvidgningen av skyldigheterna närmast nya småhus, eftersom det på 2020-talet i vilket fall kommer att installeras automations- och styrsystem i nya byggnader. Konsekvenserna skulle enligt Finlands miljöcentrals uppskattning beröra cirka 50–70 procent av de nya fristående småhusen. I Finlands miljöcentrals rapport uppskattades det årliga antalet till 5 800 fristående hus, vilket innebär att skyldigheten gäller 3 000–4 000 byggnader per år. Enligt Finlands miljöcentrals uppskattning uppgår nettokostnaden för skyldigheterna, det vill säga skillnaden mellan de förväntade kostnaderna och besparingarna, till 1–2 miljoner euro 2021 och 10–20 miljoner euro 2030. Nettokostnaden i förhållande till utsläppsminskningarna är dock hög, nämligen cirka 21 500 euro/t CO₂ under båda kontrollåren. Investeringskostnaderna för automatiseringssystem antogs variera mellan 4 000 och 6 000 euro. Småhus är i regel så energieffektiva att energispareffekten av ett automations- och styrsystem blir liten. Å andra sidan ställer elbilarna och den ökande egenproduktionen av solenergi nya krav på automationssystemen i småhus. Enligt en sakkunnigbedömning från början av 2022 kommer det att byggas cirka 8 000–10 000 småhus per år under de närmaste åren. Utifrån utgångsdata från Finlands miljöcentrals bedömning riktar sig skyldigheten i fortsättningen således till cirka 4 000–7 000 småhus och leder till årliga investeringskostnader på cirka 16–28 miljoner euro. Kostnaderna kommer sannolikt att bli betydligt lägre, eftersom de nya uppvärmnings- och

ventilationssystemen redan innehåller många automations- och styrfunktioner och därmed kan uppfylla kraven i direktivet.

I Finland har inga inspektioner av värme- och luftkonditioneringsystem införts, utan i stället tillämpas ett så kallat alternativt förfarande som baserar sig på rådgivning och kommunikation. Med tanke på beredningen av regeringens proposition (RP 23/2020 rd) bedömde Finlands miljöcentral inspektionernas konsekvenser och Motiva hur väl inspektionerna och det alternativa förfarandet motsvarar varandra samt deras konsekvenser. Kommissionens nu aktuella förslag avviker till sitt innehåll inte nämnvärt från utgångspunkterna för bedömningarna 2019. Därför bedöms förslaget inte medföra några nya kostnader, i det fall att det alternativa förfarande som baserar sig på rådgivning tillämpas också i fortsättningen. Om man går in för ett inspektionsförfarande, föranleds staten enligt Finlands miljöcentral uppskattning kostnader på cirka 185 000 euro per år och byggnadernas ägare kostnader på cirka 12 miljoner euro per år. Allmänt taget uppskattades det att cirka 867 000 euro kommer att användas för rådgivning om värme- och luftkonditioneringsystem i Finland 2017. Av detta uppgick statens finansieringsandel till cirka 365 000 euro, i vilket också ingår kostnaderna för det tidigare förfarandet enligt EPBD 2010-direktivet, cirka 93 000 euro. När skyldigheterna enligt direktivet år 2020 utvidgades till att omfatta fler värme- och luftkonditioneringsystem bedömdes det att det behövs mer statlig finansiering för samordningen av rådgivningsförfarandet.

Det obligatoriska ibruktageandets av indikatorn för smart beredskap för byggnader (SRI) berör enligt en sakkunnigbedömning cirka 8 500 befintliga byggnader i Finland. I normala fall tar det en arbetsdag för en expert att upprätta indikatorn, men i krävande fall kan det ta två arbetsdagar. Arbetsmängden beror bland annat på objekttypen, kvaliteten på befintlig dokumentation och omfattningen av de förbättringsförslag som ges i samband med bedömningen. Upprättandet av indikatorn beräknas kosta byggnadens ägare cirka 1 000–2 000 euro. Kostnaderna för hela byggnadsbeståndet uppskattas till cirka 10 miljoner euro. För nya byggnader kan indikatorn för smart beredskap utarbetas i samband med annan planering, vilket innebär att den inte beräknas medföra några extra kostnader.

Datautbyte

Det nya förslaget om datautbyte bedöms bli genomfört med hjälp av datasystemet för den byggda miljön (RYTJ), som utvecklas inom miljöministeriets projekt Ryhti. Således beräknas inga merkostnader uppstå. Syftet med RYTJ är att samla in uppgifter ur olika register, informationsresurser och informationssystem och att lämna olika myndigheter de uppgifter de behöver. RYTJ kommer att göra det möjligt för medborgarna att i enlighet med direktivet söka aktuell information om sin byggnad. Eftersom datasystemets data i princip är öppna, kommer systemet att göra det möjligt att bygga upp nya innovativa tjänster. Genom sina gränssnitt kommer det också att vara kompatibelt med andra europeiska system. Uppgifterna i RYTJ är i princip avgiftsfria, men om avgifter måste tas ut, ska de tas ut i rätt proportion på de grunder som anges i lagen om grunderna för avgifter till staten. RYTJ är en del av digitaliseringspaketet i den under beredning varande plan- och bygglagen och avsikten är att det ska stiftas en separat lag om datasystemet. I kommissionens förslag ska med mätare avses mätare som hänför sig till husautomationssystem. Det finns redan heltäckande bestämmelser om energimätning och en motsvarande bestämmelse om öppenhet.

6.4 Miljökonsekvenser

Nya byggnader

U 26/2022 rd

I enlighet med kraven i direktivet ska nya byggnader uppföras som nollutsläppsbyggnader senast 2030. I fråga om byggnader som används eller ägs av myndigheter gäller kravet från och med 2027. Det ska för nya byggnader inte längre vara möjligt att använda fossila bränslen på plats som en del av energiförsörjningssystemet.

Kommissionens utkast till direktiv innehåller inga förslag till gränsvärden för byggnaders koldioxidfotavtryck. Sådana bereds dock i Finland, Sverige och Danmark. Motsvarande författningsstyrning finns redan i Holland, Frankrike och delar av Belgien. I finländska förhållanden har det bedömts att man genom gränsvärden som hänför sig till byggnaders koldioxidfotavtryck, beroende på nivån på dem, kan minska utsläppen med 0,5–1 MtCO₂ euro per år.

Befintliga byggnader, renoveringar

När renoveringarna enligt de nya miniminivåerna för energiprestanda är slutförda 2033 är utsläppsbesparingen i Finland 6,7 MtCO₂/år och energibesparingen 25 000 GWh/år fram till slutet av renoveringarnas livslängd, inklusive de pågående åtgärderna för förbättring av byggnaders energiprestanda och förändrad energiproduktion enligt den långsiktiga renoveringsstrategin 2020–2050. Livslängden varierar vanligen mellan 15 och 50 år. Enligt basscenariot i den långsiktiga renoveringsstrategin skulle motsvarande nivå uppnås cirka 2045. Bedömningen beaktar inte onödiga renoveringar som reducerar utsläppsminskningen och som föranleds av en schemalagd renovering av stora byggnadsmassor. Det är inte nödvändigtvis klimatvänligt att i förtid förnya intakta och funktionsdugliga byggnadsdelar eller system enbart med tanke på energiprestandan, eftersom det uppstår utsläpp bland annat vid rivning, avfallshantering och tillverkning av nytt material. Samtidigt kan tiotals år av byggnadsdelarnas och systemens återstående livslängd gå förlorad. Därigenom blir också klimatnyttan mindre än när byggnaden renoveras i rätt tid.

Den nationella byggnadsrenoveringsplanens konsekvenser för utsläppsminskningen och energianvändningen kan bedömas först när planen har utarbetats. Målet med den nuvarande långsiktiga strategin för renoveringar är att minska koldioxidutsläppen från byggnader med 90 procent och användningen av uppvärmningsenergi (brutto) med cirka 50 procent från ingången av 2020 till 2050. Den förväntade användningen av köpt energi minskar under samma period med cirka 60 procent tack vare att energi som används i byggnaden produceras på plats. Effekterna av byggnadsrenoveringsplanen antas vara större, eftersom den är mer långtgående och omfattar fler åtgärder.

Renoveringspasset kan ha en positiv inverkan på ökningen av antalet nära-nollenergibyggnader och nollutsläppsbyggnader, eftersom avsikten med passet är en stegvis styrning mot renoveringar som uppnår dessa nivåer. Till de positiva miljökonsekvenserna hör att utsläppen och energianvändningen minskar. En närmare bedömning av konsekvenserna kan göras först när det finns närmare uppgifter om innehållet i renoveringspasset och om i vilken omfattning passet börjar användas.

Fastställandet av minimikrav för energiprestanda har positiva miljökonsekvenser genom minskade utsläpp och minskad energianvändning. En närmare bedömning av konsekvenserna är möjlig först när de nya kraven för energiprestanda är kända.

Energicertifikat

Energicertifikat för byggnader är ett verktyg för jämförelse och förbättring av byggnaders energiprestanda. Energicertifikatet förpliktar inte byggnadens ägare att förbättra byggnadens ener-

giprestanda, men det innehåller rekommendationer om energibesparingar för den byggnad certifikatet gäller. Den effektivisering av kontrollförfarandena som kommissionen föreslår kan säkerställa att upprättandet av certifikat håller hög kvalitet. Därigenom kan informationen i certifikatet och bland annat de besparingsåtgärder som rekommenderas utnyttjas i högre grad än tidigare. En utvidgning av skyldigheten att upprätta energicertifikat för fler byggnadstyper och situationer kan öka certifikatets genomslagskraft. Energicertifikatets direkta konsekvenser för energisparandet och miljön kan dock inte bedömas.

Laddningspunkter och förinstallerad kabeldragning

Det går inte att direkt bedöma i vilken utsträckning förinstallerad kabeldragning och installation av laddningspunkter bidrar till att antalet elbilar ökar eller vilka miljökonsekvenser det eventuella bidraget kan ge. I Finland har det dock i åtskilliga utredningar konstaterats att en fungerande laddningsinfrastruktur har en central betydelse för den gröna omställningen i trafiken. Bristande laddningsmöjligheter inverkar negativt både på köpbeslut som gäller fordon med alternativa drivkrafter och på användningen av sådana fordon. I synnerhet avsaknaden av hemmaladdning har i Finland identifierats som en av de värsta flaskhalsarna i utvecklingen mot eldrift i transportsektorn. Om det inte går att ladda bilen hemma låter man hellre bli att skaffa elbil.

System för fastighetsautomation och inspektioner

De obligatoriska systemen för fastighetsautomation skulle ge miljökonsekvenser närmast för nya småhus, eftersom det på 2020-talet i vilket fall kommer att installeras automations- och styrsystem i andra typer av nya byggnader. I Finlands miljöcentralers bedömningar i anknytning till beredningen av RP 23/2020 rd uppskattades energibesparingen 2021 vara cirka 0,4–0,5 gigawattimmar och utsläppen minska med cirka 60–80 ton koldioxid. År 2030 skulle energibesparingen vara 3,6–6 gigawattimmar och utsläppen minska med cirka 600–800 ton koldioxid. Nettokostnaden i förhållande till utsläppsminskningarna skulle dock bli hög, cirka 21 500 euro per ton koldioxid. Miljökonsekvenserna blir små och kostnaderna höga, eftersom nya småhus redan i princip är energieffektiva, vilket innebär att automations- och styrsystemets energispareffekt blir liten. Å andra sidan ställer elbilarna och den ökande egenproduktionen av solenergi samt förändringarna på energimarknaden nya krav på automationssystemen i småhus.

Med tanke på beredningen av regeringens proposition (RP 23/2020 rd) bedömde Finlands miljöcentral de obligatoriska inspektionernas konsekvenser och Motiva hur väl inspektionerna och det alternativa förfarandet motsvarar varandra samt deras konsekvenser. Kommissionens förslag avviker till sitt innehåll inte nämnvärt från utgångspunkterna för bedömningarna 2019, och därför kan dessa bedömningar av miljökonsekvenserna tillämpas på kommissionens förslag. Inspektionerna av värmesystem och luftkonditioneringssystem skulle enligt Finlands miljöcentralers uppskattning medföra en energibesparing på 26–155 gigawattimmar per år och därmed en utsläppsminskning på 5 500–27 550 ton koldioxid. Motiva bedömer vid en granskning av samma objektgrupp som bedömdes av Finlands miljöcentral att besparingseffekten av alternativa åtgärder, det vill säga det alternativa rådgivningsförfarandet, skulle bli 65–333 gigawattimmar per år och att utsläppen minskar med 14 000–68 000 ton koldioxid per år för värmesystemens del. För luftkonditioneringssystemen del beräknas besparingseffekten av de alternativa åtgärderna vara 0,3–3,8 gigawattimmar per år och utsläppen minska med 400–600 ton koldioxid per år.

7 Förslaget förhållande till grundlagen och till de grundläggande fria och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

U 26/2022 rd

Kommissionen anser att förslaget är förenligt med artikel 37 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, enligt vilken en hög nivå i fråga om miljöskydd och förbättring av miljöns kvalitet ska integreras i unionens politik och tryggas i enlighet med principen om hållbar utveckling.

Kommissionen anser att förslaget är utformat med respekt för den rätt till egendom som fastställs i artikel 17 i stadgan och med respekt för artikel 34 (social trygghet och socialt stöd) i stadgan, enligt vilken unionen ska erkänna och respektera rätten till stöd till boendet som, i enlighet med närmare bestämmelser i unionsrätten samt i nationell lagstiftning och praxis, är avsedda att trygga en värdig tillvaro för alla dem som saknar tillräckliga medel.

Direktivförslaget är av betydelse med tanke på 15 § om egendomsskydd och 20 § om grundläggande miljö rättigheter i Finlands grundlag (731/1999). Dessutom kan direktivförslaget bedömas med avseende på följande bestämmelser i grundlagen: 3 § (parlamentarism och fördelning av statliga uppgifter), 6 § (jämlighet), 8 § (den straffrättsliga legalitetsprincipen), 10 § (skydd för privatlivet), 18 § (näringsfrihet och rätt till arbete) och 19 § 4 mom. (rätt till social trygghet).

Enligt 20 § 1 mom. i grundlagen bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Enligt grundlagsutskottet kan individens delaktighet förverkligas både som aktiv verksamhet och som passivt avhållande från miljöförstöring (RP 309/1993 rd, s. 70, GrUU 26/2020 rd, s. 2, GrUU 20/2010 rd, s. 2/II, GrUU 6/2010 rd, s. 2/I). Direktivförslaget främjar den grundläggande rättigheten till miljön enligt 20 § i grundlagen och vars och ens rätt till en sund miljö, eftersom de huvudsakliga målen med förslaget är att minska växthusgasutsläppen och slutanvändningen av energi i byggnader fram till 2030 samt att fastställa en långsiktig vision för byggnader i riktning mot klimatneutralitet i hela EU 2050. Syftet med förslaget är att säkerställa att byggnaderna uppfyller klimatneutralitetskraven för år 2050. I direktivförslaget påförs byggnadens ägare och den som påbörjar ett byggnads- eller reparationsprojekt skyldigheter i syfte att förbättra byggnaders energiprestanda och bromsa klimatförändringen. Grundlagsutskottet har i sin praxis konstaterat att bestämmelsen om grundläggande miljö rättigheter i 20 § i grundlagen inte skapar några förpliktelser för enskilda individer. I sin bedömning av huruvida inskränkningar i användningsrätten är godtagbara och proportionella har grundlagsutskottet dock lagt särskild vikt vid de grunder som är förankrade i grundlagens 20 § (GrUU 26/2020 rd, 2, och de utlåtanden som nämns där). Direktivförslaget har vägande godtagbara grunder som hänför sig till 20 § i grundlagen. Direktivförslagets syften kan anses främja fullgörandet av det allmännas skyldighet enligt 20 § 2 mom. i grundlagen att tillförsäkra alla en sund miljö.

Enligt grundlagens 15 § 1 mom. om egendomsskydd är vars och ens egendom tryggad och enligt 2 mom. utfärdas bestämmelser om expropriation av egendom för allmänt behov mot full ersättning genom lag. I paragrafens 1 mom. finns en allmän bestämmelse om egendomsskydd och utifrån den bedöms det bland annat om inskränkningar i ägarens dispositionsrätt kan tillåtas eller inte. Egendomsskyddet enligt momentet omfattar bland annat ägarens principiella rätt att använda sin egendom. Grundlagsutskottet har i vissa fall ansett att ett förbud mot att använda egendom är så omfattande att det till konsekvenserna bör jämföras med expropriation av egendom (GrUU 8/2017 rd, s. 3, GrUU 32/2010 rd, s. 5, GrUU 38/1998 rd, s. 3). Utskottet har också konstaterat att frågan om en begränsningsåtgärd innebär ren expropriation eller inte kräver en sammanhållen bedömning där relevanta faktorer kan vara bland annat hur speciell begränsningen är, hur allomfattande värdeförlusten på egendomen blir till följd av åtgärden och hur ekologiskt eller annars skadlig den verksamhet är som ska begränsas. Dessutom kan bedömningen påverkas till exempel av hur rimlig åtgärden är och hur tungt vägande syftet med begränsningen är (GrUU 8/2017 rd, s. 3, GrUU 61/2010).

U 26/2022 rd

I sin tidigare avgörandepraxis har grundlagsutskottet vid granskningen av de begränsningar av egendomsskyddet som hänför sig till främjandet av miljöansvaret särskilt uppmärksammat att den inbördes relationen mellan bestämmelsen om egendomsskyddet och bestämmelsen om ansvar för miljön bygger på en avvägning. I direktivförslaget föreslås bestämmelser om skyldigheter för byggnadens ägare för att trygga den grundläggande rättigheten till miljön. Ägarens beslutanderätt begränsas så att ägaren måste använda egna tillgångar för renovering av byggnaden på det sätt som energieffektiviteten förutsätter. Grundlagsutskottet har bedömt sådana begränsningar i användningen av egendom med avseende på bestämmelsen om egendomsskydd i 15 § 1 mom. och bestämmelsen om miljöansvar i 20 § i grundlagen. Frågan har behandlats bland annat i utlåtandena GrUU 26/2020 rd, GrUU 55/2018 rd, GrUU 10/2014 rd, GrUU 36/2013 rd, GrUU 32/2010 rd, GrUU 20/2010 rd, GrUU 6/2010 rd, GrUU 38/1998 rd och GrUU 21/1996 rd.

Direktivförslaget innehåller åtskilliga skyldigheter som berör byggnadens ägare. Skyldigheterna gäller nya byggnader, byggnader som ska renoveras och befintliga byggnader. Skyldigheterna i fråga om nya byggnader och byggnader som ska renoveras kan jämföras med andra skyldigheter som vid nybyggnad begränsar dispositionsrätten och ägarens bestämmanderätt. Direktivförslagens skyldigheter i synnerhet i fråga om nya byggnader kan i konstitutionellt hänseende anses innebära sådan reglering av användningen av egendom som inte kan anses utgöra en begränsning av egendomsskyddet.

Direktivförslaget innehåller skyldigheter som gäller det befintliga byggnadsbeståndet. Förslaget medför bland annat skyldighet att se till att befintliga byggnader inom en viss tid ska ha en viss energiprestanda, även om de annars inte behöver renoveras. Av skyldigheterna i direktivförslaget kan de skyldigheter som gäller befintliga byggnader betraktas som sådana inskränkningar av egendomsskyddet som klart avses i 15 § i grundlagen.

Skyldigheterna enligt direktivförslaget gäller både juridiska och fysiska personer. Förslaget innehåller inga lättnader för mikroföretag eller små och medelstora företag. Utifrån ett konstitutionellt perspektiv kan detta anses problematiskt. Enligt grundlagsutskottets praxis har lagstiftaren nämligen med avseende på egendomsskyddet som regel större rörelseutrymme i en situation när de bestämmelser som inskränker egendomsskyddet gäller med avseende på sin förmögenhetsmassa betydande juridiska personer jämfört med situationer när bestämmelserna får direkta konsekvenser för de fysiska personerna bakom den juridiska personen (se t.ex. GrUU 55/2018 rd, s. 3, GrUU 21/2010 rd, s. 2).

Skyldigheterna enligt förslaget kan gälla privatpersoner som äger byggnader som omfattas av skyldigheterna enligt direktivförslaget, till exempel egnahemshus. Skyldigheterna kan också gälla privatpersoner som äger aktier i bostadsaktiebolag. Förslaget inverkar således på många privatpersoners ställning. Den skyldighet som ålagts medlemsstaterna att vidta lämpliga ekonomiska åtgärder särskilt för utsatta hushåll, dem som drabbats av energifattigdom eller bor i en social bostad kan anses främja den jämlikhet som tryggas i 6 § i grundlagen, eftersom syftet med positiv särbehandling är att trygga faktisk jämlikhet. Den grundlagsfästa jämlikheten ska främjas också när andra stödåtgärder och finansieringsåtgärder enligt förslaget tillhandahålls och beslut fattas om dem. Likabehandlingen främjas också av medlemsstaternas skyldighet att ge allt tekniskt bistånd över en disk. Stöd till utsatta hushåll bidrar till att fullgöra det allmännas skyldighet enligt 19 § 4 mom. i grundlagen att främja vars och ens rätt till bostad.

Statsrådet anser att direktivförslagens bestämmelser om skyldigheten att renovera befintliga byggnader innebär en begränsning av det grundlagsfästa egendomsskyddet.

Kommissionens direktivförslag (artikel 15) ålägger medlemsstaterna en skyldighet att använda nationell finansiering för energirenoveringar. Enligt 3 § i grundlagen beslutar riksdagen om statsfinanserna. Enligt 94 § i grundlagen godkänner riksdagen fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller sådana bestämmelser som hör till området för lagstiftningen eller annars har avsevärd betydelse eller som enligt grundlagen av någon annan anledning kräver riksdagens godkännande. Grundlagsutskottet har ansett det vara ytterst viktigt att Finlands budgetsuveränitet skyddas så effektivt som möjligt (GrUU 29/2021 rd, GrUU 10/2019 rd, GrUU 55/2017 rd, GrUU 28/2013 rd, GrUU 5/2011 rd). Enligt grundlagsutskottets utlåtande GrUU 16/2020 rd är det med tanke på budgetsuveräniteten väsentligt att medlemsstatens ansvar är noggrant avgränsat. I den konstitutionella bedömningen måste det också särskilt vägas in om nya åtaganden kräver samtycke av Finland och om riksdagen har möjlighet att delta i beslutsfattandet (se GrUU 22/2011 rd, GrUU 12/2018 rd).

Direktivförslaget förutsätter att medlemsstaterna inrättar de kontrollsystem och sanktioner som behövs för att säkerställa att direktivet genomförs (artiklarna 9, 24 och 31). När bestämmelser utfärdas om kontrollsystem och sanktioner ska det säkerställas att de är ändamålsenliga och proportionella och i så stor utsträckning som möjligt grundar sig på kontrollsystem och sanktioner av det slag som det föreskrivs om i det gällande direktivet. När straffrättsliga sanktioner införs ska den straffrättsliga legalitetsprincipen beaktas. I grundlagens 8 § finns de centrala elementen i den straffrättsliga legalitetsprincipen. Hit hör bland annat kravet på definition i lag på gärningar som bestraffas som brott, ett förbud mot retroaktiv strafflag, ett förbud mot analog tillämpning av strafflagen, ett krav på en definition i lag på straff som följer på brott, ett förbud mot bruk av en strängare lag än den som gäller vid tidpunkten för gärningen och ett krav på straffrättsliga normer på lagnivå. Det måste finnas ett vägande samhälleligt behov av en kriminalisering, och kriminaliseringen måste vara godtagbar med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna. När sanktionsalternativen övervägs bör man beakta principen om ultima ratio, enligt vilken kriminalisering på grund av sin karaktär av ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna är ett medel som bör tillgripas som en sista utväg. Innan dess bör man överväga sanktioner som inte är straffrättsliga. Sanktioner för gärningar ska inte heller påföras samtidigt genom flera sanktionssystem.

Administrativa sanktioner kan användas för att trygga de grundläggande miljö rättigheterna, men å andra sidan begränsar administrativa sanktioner egendomsskyddet. De allmänna förutsättningarna för inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna ska beaktas i bestämmelserna om administrativa sanktioner. Utifrån systemet med de grundläggande fri- och rättigheterna ska det finnas ett godtagbart behov av administrativa sanktioner, och de ska vara nödvändiga och tillräckliga för att skydda det bakomliggande rättsobjektet. När det föreskrivs om administrativa sanktioner ska särskild uppmärksamhet fästas vid en noggrann avgränsning av regleringen och vid rättsskyddet för den som är föremål för åtgärden. Utgångspunkten för bedömningen av administrativa sanktioner kan vara att de särskilda rättssäkerhetsbehov som hänför sig till det administrativa sanktionssystemet beaktas på behörigt sätt i regleringen, med beaktande av den aktuella typen av sanktion och att regleringen också i övrigt är förenligt med skyldigheterna i fråga om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Enligt en preliminär bedömning ser det ut som om det till vissa delar är ändamålsenligt att verkställa en del av de sanktioner som förutsätts i förslaget genom straffrättsligt förfarande och en del av dem genom administrativt förfarande på samma sätt som man har förfarit vid genomförandet av det gällande direktivet. Det är viktigt att det nationellt och i enlighet med kraven i grundlagen kan föreskrivas om de sanktioner som avses i direktivet.

Artiklarna 9, 19 och 20 är relevanta med avseende på skyddet för privatlivet enligt 10 § i grundlagen. Enligt 10 § 3 mom. i grundlagen kan det genom lag bestämmas om åtgärder som ingriper

i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas.

Enligt förslaget gäller tillsynsåtgärderna bostadsbyggnader och till vissa delar kan de också gälla fritidsbostäder. Också fritidsbostäder omfattas av skyddet för hemfrid, även om de inte används för boende året runt (GrUU 65/2010 rd, s. 3). Statsrådet anser att byggnader som omfattas av hemfriden inte ska inspekteras, om saken kan utredas på något annat sätt. Befogenheterna att vidta åtgärder anses nödvändiga, om de uppgifter eller omständigheter som eftersträvas med åtgärderna inte kan uppnås genom metoder som ingriper mindre i de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 6/1998 rd). Tillsynsåtgärderna enligt förslaget kan dock kräva inspektioner i byggnader som omfattas av hemfriden. Statsrådet påpekar att eventuella inspektioner i lokaler som omfattas av hemfriden ska vara nödvändiga för att skydda de grundläggande fri- och rättigheterna. En inspektion ska vara nödvändig för att utreda de omständigheter som inspektionen gäller. När begränsningar för lokaler som omfattas av hemfriden införs ska det säkerställas att bestämmelsen uppfyller kravet att inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna ska vara exakta och noggrant avgränsade.

I artikel 7 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna föreskrivs det om respekt för privatlivet och familjelivet. Bestämmelsen om inspektion av bostadsbyggnader skulle utfärdas för att trygga de grundläggande miljörättigheterna. Statsrådet anser att inskränkningarna i skyddet för hemfriden i enlighet med proportionalitetsprincipen ska vara lämpliga och nödvändiga i förhållande till det eftersträvalda målet. Vid de fortsatta förhandlingarna bör Finland sträva efter en EU-reglering som är förenlig med Finlands grundlag.

I artikel 19 föreskrivs det om en databas för byggnaders energiprestanda. Artikel 19 är av betydelse med tanke på det skydd för privatlivet och personuppgifter som tryggas i 10 § i grundlagen. Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Vars och ens rätt till skydd av personuppgifter garanteras i artikel 8.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Enligt artikel 19 ska uppgifterna behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund. Även om artikel 8 i stadgan inte har någon direkt motsvarighet i Europakonventionen, har den i Europadomstolens rättspraxis tolkats i samband med artikel 8 i Europakonventionen.

Vid den fortsatta beredningen måste integritetsskyddet säkerställas och EU:s och medlemsstatens dataskyddslagstiftning iakttas.

Direktivförslaget innehåller bestämmelser som förutsätter specialkunskaper av aktörerna. Enligt direktivförslaget ska renoveringspass inrättas och byggnadens smarta beredskap bedömas på ett oberoende sätt av kvalificerade eller certifierade experter. Samma krav angående experter gäller upprättandet av energicertifikat samt inspektion av värme- eller luftkonditioneringsystem. Enligt grundlagens 18 § 1 mom. har var och en rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Reglering som begränsar näringsfriheten ska uppfylla de allmänna förutsättningarna för inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna, vilket bland annat innebär att regleringen ska vara exakt, noggrant avgränsad och proportionell och ha godtagbara syften. Bakom de föreslagna skyldigheterna ligger det godtagbara målet att främja hälsa, säkerhet och energieffektivitet och därmed vars och ens rätt till en sund miljö.

EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna föreskriver om fritt yrkesval och rätt att arbeta (artikel 15) samt näringsfrihet (artikel 16). Enligt statsrådets uppfattning är de begränsningar som föreslås i förslaget till dessa delar sakliga och godtagbara.

8 Ålands behörighet

Enligt 18 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om byggnads- och planväsendet och bostadsproduktion (7 punkten), natur- och miljövård (10 punkten) och näringsverksamhet (22 punkten). Förslaget anses höra till landskapets lagstiftningsbehörighet.

9 Behandling av förslaget på nationell nivå och i EU

Statsrådets skrivelse har beretts vid miljöministeriet i samarbete med de berörda ministerierna. Utkastet behandlades i ett skriftligt förfarande i Energi- och Euratomsektionen (EU21) den 8–11 februari 2022.

EU-ministerutskottet behandlade ärendet den 23 mars 2022.

Riksdagens skrivelse RSk 12/2022 rd – SÄ 8/2022 rd. Riksdagen har beslutat avge ett motiverat utlåtande om tillämpningen av subsidiaritetsprincipen i ett subsidiaritetsärende, SÄ 8/2022 rd i enlighet med stora utskottets betänkande (StoUB 1/2022 rd).

I rådet svarar energi arbetsgruppen för behandlingen av förslaget. Direktivförslaget har behandlats i arbetsgruppen den 25 januari, den 10 februari, den 3 och den 10 mars 2022.

I Europaparlamentet ligger ansvaret hos utskottet för industrifrågor, forskning och energi (ITRE). Föredragande är Ciarán Cuffe (Gruppen De gröna/Europeiska fria alliansen).

10 Statsrådets ståndpunkt

Allmänt

Finland har som en del av Europeiska unionen förbundit sig till klimatavtalet från Paris. Målet förutsätter att långsiktiga klimatåtgärder sätts in så att EU uppnår klimatneutralitet på ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart sätt före 2050. Som ett led i detta mål anser statsrådet det viktigt att man som slutresultat av förhandlingarna om 55 %-paketet i sin helhet uppnår det klimatmål på minst 55 procent som satts upp för 2030, vilket också kan överskridas.

Förslagen i 55 %-paketet har många korseffekter, och statsrådet betonar att det bör säkerställas att paketets ambitionsnivå som helhet upprätthålls.

Statsrådet anser det vara viktigt att förhandlingarna framskrider snabbt för att det ska finnas tillräckligt med tid för genomförandet. Samtidigt betonar statsrådet att 55 %-paketet också styr EU:s övergång till en klimatneutral ekonomi. Omställningen ska genomföras på ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart, verkningsfullt och kostnadseffektivt sätt med beaktande av aspekter som gäller digitalisering, rättvis omställning och förebyggande av förlorad biologisk mångfald.

Statsrådet bedömer förslagen med avseende på det nationella och europeiska helhetsintresset. Utöver klimatkonsekvenserna ska förslagen på ett mångsidigt sätt ta hänsyn till konsekvenserna för bland annat konkurrenskraften, statens inkomster och Finlands bidrag till EU. Dessutom är det viktigt att systematiskt bedöma beslutens konsekvenser för medborgarnas välfärd. (E 97/2021 rd)

Statsrådet anser att man under förhandlingsprocessen fortsättningsvis bör fästa uppmärksamhet vid lagstiftningsförslagets sammantagna konsekvenser och förenlighet med varandra. Statsrådets ståndpunkter kompletteras vid behov utifrån ytterligare information om förslaget och de totala konsekvenserna av 55 %-paketet.

Nya byggnader

Statsrådet välkomnar förslaget mål att förbättra energieffektiviteten i nya byggnader och att övergå till utsläppsfri energi, men anser att det också finns problem med de föreslagna sätten att uppnå målen. Statsrådet anser att bindande maximivärden för primärenergianvändningen i en nollutsläppsbyggnad ska fastställas nationellt, utan krav på EU-nivå, varvid nationella förhållanden, klimatförhållandena i medlemsstaten och lämpligheten för det nationella energisystemet kan beaktas på bästa sätt. Statsrådet anser att den inverkan som klimatet på grund av en medlemsstats geografiska läge har på användningen av primärenergi bör beaktas i större utsträckning. Statsrådet anser att den tidigare lagda tidsplanen för tillämpningen av de krav som ställs på offentliga myndigheters byggnader är snäv. Statsrådet anser att medlemsstaterna ska kunna besluta nationellt om de viktningsskäl som används vid beräkningen av primärenergianvändningen och förhåller sig kritiskt till att fastställandet av viktningsskäl bindes till de metoder som anges i den standard som föreslås i förslaget. Det är särskilt viktigt att beakta de klimatvänliga effekterna av spillvärme och utsläppsfri energiproduktion när viktningsskäl fastställs, även om de inte räknas till förnybar energi. Statsrådet anser det vara viktigt att byggnadens energiförsörjningssystem också kan stödja sig på det allmänna elnätet och fjärrvärmesystem. Statsrådet understöder att klimatkonsekvenserna under hela livscykeln för nya byggnader bedöms.

Befintliga byggnader

Direktivets mål att påskynda energieffektivitetsåtgärderna i befintliga byggnader och att skapa ett trovärdigt system för att uppnå målen ligger i linje med regeringsprogrammet. Statsrådet förhåller sig dock kritiskt till det föreslagna fastställandet av miniminivåkrav för att förbättra energiprestanda i det offentliga och privata byggnadsbeståndet enligt den nivå och den tidtabell som kommissionen anger. Den offentliga sektorn och ägarna till privata byggnader måste med alla till buds stående medel kunna rikta sina ekonomiska resurser till en så effektiv minskning av utsläppen och energianvändningen som möjligt och till uppnåendet av målet om klimatneutralitet. Statsrådet anser det vara viktigt att byggnader kan renoveras i rätt tid och kostnadseffektivt i enlighet med deras livscykel. Statsrådet förhåller sig också kritiskt till inrättandet av en tillsynsmekanism.

Enligt statsrådets syn ska direktivets mål alternativt kunna uppnås effektivare genom den i målen ingående nationella byggnadsrenoveringsplanen i stället för genom en kategorisk och obligatorisk renovering av befintliga byggnader enligt en fastställd tidsplan. Statsrådet understöder utarbetandet av en byggnadsrenoveringsplan. I renoveringsplanen kan medlemsstaterna själva bättre fastställa nationella tidsplaner och metoder samt beakta nationella förhållanden och byggnadsbestånd så att ett koldioxidfritt och energieffektivt byggnadsbestånd uppnås 2050. De grundliga och heltäckande långsiktiga renoveringsstrategier för 2020–2050 som färdigställdes 2020 och som följer det gällande direktivet ska beaktas vid bestämningen av måluppfyllelsen. Renoveringsplanen kan komplettera åtgärderna i strategierna och stärka måluppfyllelsen utifrån de nationella utgångspunkterna. Medlemsstaterna har normalt den bästa kunskapen om möjligheterna att renovera sitt byggnadsbestånd och om de utsläppsminskningar och energieffektivitetsfördelar som följer av renoveringarna. Det är bra att skapa gemensamma ramar och mål för innehåll i renoveringsplanen, men bestämmelserna om dessa bör inte vara bindande på unionsnivå.

Statsrådet understöder ett nationellt renoveringspass som beaktar de nationella förhållandena och främjar en förbättring av energiprestandan i samband med stegvisa renoveringar av byggnader. Statsrådet menar att den reglering som föreslås i direktivförslaget är tillräcklig och anser det inte nödvändigt att närmare bestämmelser om innehållet i ett renoveringspass utfärdas genom en delegerad förordning, eftersom medlemsstaterna har den bästa kunskapen om möjligheterna att renovera sitt byggnadsbestånd och om de utsläppsminskningar och energieffektivitetsfördelar som renoveringarna medför. Enligt statsrådets syn kunde förslaget bli administrativt tungrovt, vilket kunde leda till att renoveringspasset inte tas i bruk i stor skala.

Statsrådet förhåller sig positivt till förslaget om att minimikraven för byggnaders och byggnadsenheters energiprestanda ska läggas på minst kostnadsoptimala nivåer. Statsrådet understöder en utvidgning av beräkningen av kostnadsoptimala nivåer till befintliga byggnader som genomgår större renoveringar samt till enskilda byggnadsdelar. Statsrådet välkomnar det föreslagna nya kravet på att vid större renoveringar av befintliga byggnader ta hänsyn till frågor som rör klimatanpassning, avlägsnande av farliga ämnen, inklusive asbest, och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Energicertifikat och databaser för byggnaders energiprestanda

Statsrådet kan understödja kommissionens förslag om upprättande av energicertifikat i digital form, en gemensam modell för de uppgifter som ska ingå i energicertifikatet och den allmänna principen om en enhetlig metod genom vilken medlemsstaterna klassificerar energiprestanda. Statsrådet stöder kommissionens förslag om att utvidga utfärdandet av intyg till större renoveringar, byggnader för vilka ett hyresavtal förnyas och offentliga organs byggnader. Statsrådet understöder inte kommissionens förslag att slopa listan över undantag för tillämpningen av skyldigheterna på så sätt att energicertifikat i fortsättningen ska upprättas också för bland annat alla industri- och verkstadsbyggnader, byggnader som används för andakt och religiös verksamhet, byggnader som är mindre än 50 kvadratmeter och fritidsstugor med uppvärmning. Statsrådet anser att en effektiv och heltäckande tillsyn över energicertifikat är viktig, men kommissionens förslag i fråga om genomförandet av tillsynen är onödigt detaljerat, vilket ökar den administrativa bördan.

Laddningspunkter och cykelparkeringsplatser

Statsrådet förhåller sig positivt till målen att installera fler laddningspunkter och förinstallerad kabeldragning för elfordon i samband med nya byggnader och större renoveringar. Statsrådet förhåller sig i nuläget positivt till att tröskelvärdena för tillämpningen av kraven sänks, men betonar att konsekvenserna av förslaget bör bedömas under de fortsatta förhandlingarna.

Statsrådet noterar med kritiska ögon kravet att det i befintliga byggnader som inte är bostadshus och som har fler än 20 parkeringsplatser ska installeras en laddningspunkt för varje 10 parkeringsplatser redan före ingången av 2027. Kravet på förinstallerad kabeldragning på minst varannan parkeringsplats i befintliga byggnader som inte är bostäder och som ägs eller används av offentliga myndigheter före ingången av 2033, om antalet parkeringsplatser överstiger 20, är enligt statsrådet utmanande. Statsrådet anser dock att kraven på laddningspunkter och förinstallerad kabeldragning särskilt i fråga om befintliga byggnader bör vara flexibla exempelvis för små och medelstora företags del, så att till exempel ringa eller endast tidvis användning av byggnader och lokala förhållanden ska kunna beaktas vid tillämpningen av kraven.

Statsrådet anser att kravet på cykelparkeringsplatser i byggnader i sig inte har något samband med byggnadernas energiprestanda. Statsrådet kan acceptera att det krävs cykelparkeringsplatser för att främja hållbara färd sätt och därmed stärka uppnåendet av målen för klimatneutralitet

i samband med boende. Statsrådet välkomnar den flexibilitet som förslaget möjliggör i fråga om antalet cykelparkeringsplatser.

Statsrådet understöder skyldigheten att främja installation av laddningspunkter, men förhåller sig kritiskt till att medlemsstaterna måste avvika betydligt från de krav på ägarens eller hyresvärdens samtycke som grundar sig på den nationella egendoms- och hyreslagstiftningen. Enligt regeringsprogrammet ska administrativa hinder för byggande av laddningsinfrastruktur för elbilar elimineras framför allt i husbolag. Vid förhandlingarna bör man sträva efter att säkerställa att den skyldighet att främja installation av laddningspunkter som följer av direktivet kan samordnas med de gällande nationella allmänna principerna för ägarens och hyresvärdens rättigheter. Statsrådet kan godkänna att direktivet också gäller bostadsaktiebolag och bostadsandelslag, under förutsättning att bolaget eller andelslaget samt andra delägare och medlemmar har rätt att ställa villkor för en delägars eller medlems installation av en laddningspunkt för elbilar, om installationen kan medföra kostnader eller annan olägenhet för bolaget eller andelslaget eller för en annan delägare eller medlem.

Inspektion av automatiserings- och styrsystem, indikator för smart beredskap

Statsrådet kan godkänna att tröskelvärdet för skyldigheten att installera automations- och styrsystem sänks i fråga om byggnader som inte är bostäder, både nya sådana och sådana som genomgår större renoveringar, men anser det inte motiverat för befintliga byggnader. Statsrådet kan godkänna kravet på installation av en övervakningsfunktion i både nya bostadshus och bostadshus som genomgår större renoveringar, men anser det inte vara bra att kravet utsträcks till småhus som genomgår större renoveringar.

Statsrådet kan understödja en utvidgning av de obligatoriska inspektionerna av värme- och luftkonditioneringssystem till att omfatta även ventilationssystem. Statsrådet anser det vara viktigt att man i förslaget i stället för obligatoriska inspektioner har behållit möjligheten att införa alternativa åtgärder som ger motsvarande resultat.

Statsrådet anser att man måste få respons på de i olika medlemsländer gjorda testerna av en indikator för smart beredskap enligt det nuvarande direktivet innan det är ändamålsenligt att gå vidare med de obligatoriska åtgärderna.

Ekonomiska incitament och marknadshinder

Statsrådet förhåller sig kritiskt till förslagen om att direktivet skulle reglera disponeringen av medlemsstaternas budgetfinansiering exempelvis för energirenoveringar, eftersom detta begränsar riksdagens budgetmakt.

Statsrådet betonar vikten av riksdagens budgetmakt och anser att det i alla situationer ska finnas vägande skäl om det görs avvikelser från universalitetsprincipen. Statsrådet anser att det inte heller bör föreskrivas om beskattningsfrågor i samband med det föreslagna direktivet.

Samtidigt anser statsrådet att införandet av olika nationellt beslutade stödåtgärder är en viktig del av påskyndandet av energirenoveringar och att många av de stödåtgärder som nämns i direktivet redan tillämpas eller bereds nationellt i Finland.

Övrigt

Statsrådets ståndpunkt angående den rättsliga grunden, subsidiaritetsprincipen och proportionalityprincipen samt överföringen av behörighet behandlas närmare i avsnitt 5.

U 26/2022 rd

Statsrådet anser det vara viktigt att byggnadsarbeten utförs av yrkeskunniga personer, liksom att de som upprättar renoveringspass och bedömer byggnaders smarta beredskap ska vara yrkeskunniga. Statsrådet anser dock att tillräcklig kompetens bör kunna uppnås genom befintliga yrkes- och högskoleutbildningar och examina samt genom kompletterande utbildning utan att nya certifieringssystem inrättas.

Statsrådet välkomnar kommissionens mål att underlätta interoperabilitet för tjänster och datautbyte inom unionen. Med de mätare som nämns i förslaget ska avses mätare som hänför sig till byggnadens tekniska system eller automations- och styrsystem. Det finns redan heltäckande bestämmelser om energimätning och en motsvarande bestämmelse om öppenhet. Vid beredningen bör det säkerställas att regleringen till denna del inte överlappar med planerad eller gällande EU-lagstiftning.

Statsrådet fäster uppmärksamhet vid att det föreslagna nya direktivet om byggnaders energiprestanda, till skillnad från det gällande direktivet, bör tillåta att den nationella genomförandelagstiftningen beaktar behoven hos och säkerställer verksamhetsförutsättningarna för det nationella försvaret. Undantaget i fråga om byggnader som används för det nationella försvaret, bortsett från enskilda bostadsutrymmen eller kontorsbyggnader som används av personalen, ingår i det gällande energieffektivitetsdirektivet (2012/27/EU), men inte i det nya direktivförslaget COM(2021) 558 final.

Statsrådet betonar att förbättrad energieffektivitet i enlighet med direktivförslagets mål i princip har betydande miljö- och hälsofördelar både på europeisk och nationell nivå. Statsrådet betonar dock att medlemsstaterna måste ges tillräcklig prövningsrätt för att genomföra dem kostnadseffektivt med beaktande av målet om klimatneutralitet. Dessutom minskar det vårt beroende av importerad energi, förbättrar försörjningsberedskapen och dämpar de skadliga effekterna av de plötsliga prishöjningarna på fossil energi på världsmarknaden.

Statsrådet anser det vara ytterst viktigt att säkerställa att förslaget inte ökar den administrativa bördan i onödan. All administrativ börda ska stå i rätt proportion till det mervärde som den ger. Statsrådet anser att direktivets bestämmelser om sanktioner ska vara proportionella. Vid förhandlingarna om direktivet måste det sörjas för att det nationellt och i enlighet med kraven i grundlagen kan föreskrivas om de sanktioner som avses i direktivet.

Statsrådet anser det vara viktigt att det reserveras en tillräckligt lång tidsfrist för genomförandet av direktivet och att det möjliggör de övergångstider som behövs för genomförandet.